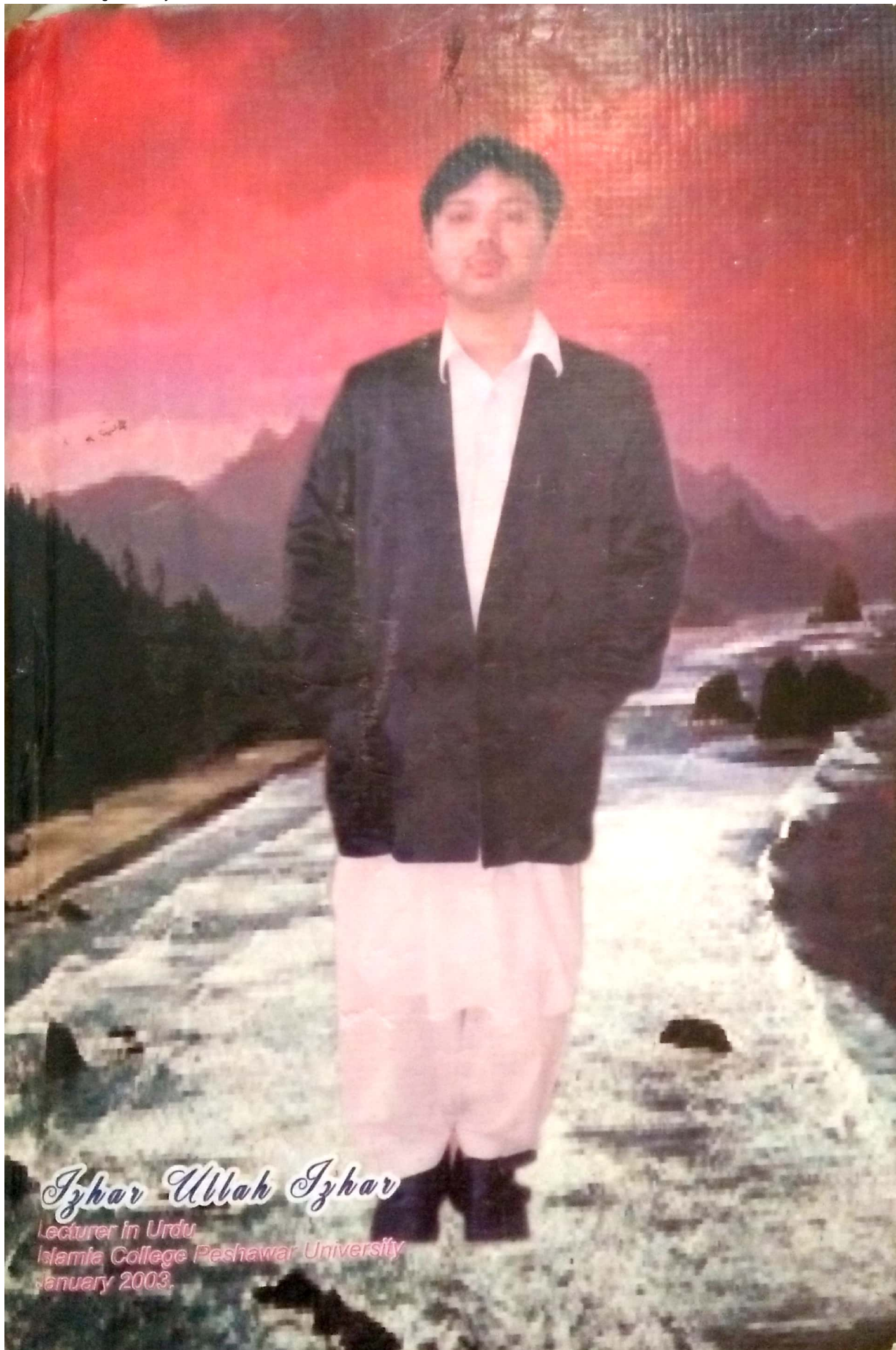

ستاد حوانی تصویر یہ خوب

اودا دے

Ketabton.com

اظہار اللہ اظہار

Izhar Ullah Izhar

Lecturer in Urdu
Islamic College Peshawar University
January 2003.

۱۵۲۱

ستاد حوانی تصویر یہ خوب
اودہ دے

اظہار اللہ اظہار

پنچلہ مینہ بانڈی حق دگڑما

- * کتاب ستادخوانی تصویر یہ خوب اودہ دے
- * مصنف اظہار اللہ اظہار
- * ترتیب محمد ایاز غزلے، شکیل احمد نایاب
- * اہتمام پروفیسر شوکت اللہ حسن، محمد داؤد کمال حسن
- * پروفیسر ریڈنگ * نوشاد حکیم، پروفیسر سید ایوب شاہ
- * رومبہ اشاعتے * جنوری ۲۰۰۳ء
- * پریس انصاری پرنٹنگ پریس محلہ جنگی پینبور
- * کتابت ارشاد خانہ "پنبتو اکہریہی پینبور
- * قیمت ۱۰۰ روپیہ (۱۰۰)

انتساب

دخيل عظيم پلار پروفيسر انعام الله جا قيس
او دخيلي درفي مور په نومونو چي
ساه ساه ئي راته د جنتونو نكهتونه
راسپري . او نظر نظر ئي راته په لارو
كښي د رفعتونو اسمانونه او د اسمانونو
رفعتونه غوروي

اظهار الله اظهار

دَهاڻيکو

هيٽي رنگونه، موضوعات او پڻتڻه هاڻيکو

لاڙه هاڻيکو خپلو پڻاڻسته خو يونو او سپڻڻلو
 روڻو پڻتڻه ڪړه. دې زړه راڻيڪونڪي ادبي صنف دومره
 لب وخت ڪڻي د پڻتون قام د اجتماعي لاشعوري مرکز
 ته ڄاڻ ور اورسولو ڇي د شعري اصنافو د ارتقاء
 په تاريخ ڪڻي ڻي خيال کول هم يو خوب او خيال ڪڻيل
 ڪڻي. د ڪومو صفتونو په بنياد ڇي يوه معاشره د
 خپل وجود جواز راپيدا ڪوي. هغه اوس ڪم او زيات
 د پڻتڻي هاڻيکو په ختمه ڪڻي اغڻ لڻ شوي ڻيڪاري. دغه
 وجه ده. ڇي هاڻيکو په يوه مرحله ڪڻي هم د پڻتون
 قام نه ڄاڻ په فاصله نه دے ساڻي. ڻيڻه په نره
 د دوي په غم ڻيڻه او مري ٿوندي ڪڻي شريڪه شوي
 ده. او د پڻتون د ٿوند ٿواڪ نه ڻي نه يواڻي ڄاڻ خپل
 ساڻي دے. بلڪه قدم په قدم ڻي د پڻتڻي سڀي د ٿوندي
 روايتونو د رڻو قدرونو، سماجي غوڻتڻو، تهذيبي
 روڻو، اولسي ٿوند او ثقافتي هلو ڄاڻ نه د خپل زړه

درزاکانی جو پری کړی دی . او اوسن د هایکو په ساه
ساه کښې د پښتني خاوري وړې نغمه نغمه را پورته
کښي او په په خور پښي .

لنډه دا چې پښتني معاشره کښې د زېږون نه را
واخله تردې ساعته پوري ثومره بدلون راغلي ده
هایکو ترې په مکین مکین خپله غږنه او په هند هنر
خپلې مرمرینې لېسې را چاپېره کړي دي . او په خپله
زورینه لوپته ئې ورله شمله هکله ساتلې ده . حکه
خو د خنو بناغلیو له اړخ نه د پښتني هایکو غندنه
بچي داسې بنکاري لکه سره چې خپلو پښو له تېر را
اوبغوي .

د هایکو په موضوعاتي ارتقاء د خبرو کولو نه
وړاندي دا لازمي ضرورت محسوسېږي چې د هایکو په
هیتي بدلون او پرمختګ دی هم رڼا او غورځولې شي .
هایکو چې د جاپان د اوږد نظم " هایکائی " نه هان
را بېل کړو نو ګڼو شکلونو کښې ئې هان څرګند کړو . او
په خارجي سطحې ئې خپل ګڼ شمېره تجرباتي تصویرونه
را بڼکل . ولې د خینو تصویرونو تجربې او د خینو تجربو
تصویرونه پکښې لکه د کافي د بت په هاله ولاړ پاتې
شو . او د ارتقاء هېڅ تحرک او تموج پکښې را پېدا نه
شو . چې حیثیت ئې اوسن د تاریخي حوالو نه سلواصت

ہم نہ دے پاتی شوے . ولیٰ حنیٰ اہخونہ ئیٰ نہ
 فقط ارتقاء سرہ مخ شو بلکہ دخیل پرختگ سفر د
 دنیا گت گت تہ ور اور سول . خو چونکہ دغہ صورتونہ
 ہم د دنیا نورو رتبو او ادبیاتو سل پہ سلہ خیل نہ
 کرل او دخیل مزاج او استعداد ترغہ ئیٰ پکینی ضروری
 بدلون او خیل خان سرہ مناسب سمون راوستلو حکہ
 نو پہ ہیٹی سطحی ئیٰ نور ہم کن اشکال او تماثل مخی
 تہ راورل چی د وخت بدلدونکیو ساعتونو کینی
 حینو خیل خانونہ ژوندی اوساتل او حینو لکہ د
 سمندر د موجونو د سفر پہ لارہ کینی خیل وجود
 او بایلولو .

دہائیکو دہیٹی تاریخ احاطہ کول یقیناً یو دہر
 وخت غوبستونکے عمل دے . حکہ نو دتہ د عالی
 ادبیاتونہ او خاصکر د مشرقی ادب نہ دہائیکو یو خو
 نمائندہ ہیٹی نمونی ورا ندی کولے شی .
 دہائیکو د دری مصرعہ ایز تعین نہ ورا ندی پہ
 عالی ادب کینی د یو مصرعی ہائیکو کافی ، دغہ رنگ د
 دوو مصرعو ہائیکوکانو ہم سرونہ راپور تہ کرل . او
 تردی ساعتہ پکینی طبع آزمایی کینی . خو داسی صورتو
 دہائیکو بنیادی ہیولے سرہ زیات سمون نہ خوری .
 لہذا د بقاء پہ حقلہ ئیٰ خہ وائیل ہم دہرہ گرانہ دہ .

البتہ دُنسُونِي پيہ ڊول تَرِي نہ مثالونہ وِراَندي کِڀِي۔

” دَ يوي مصرعي هايڪوڪافي “

ترجمہ ۱: يو لولڪي ده چي پيہ پار کنگ راکوز ڀڙي گوره

(ايڪيسز روٽيله)

ترجمہ ۲: باران پيہ هره کڀي

(کوردن ڊين سوويل)

۳: دَ کڀه مار دَ سر آسمان دَے زما

(محمد اياز غزل)

۴: دَ تعبير ونو لار کڀي ورکي شمه زه

(شڪيل احمد ناياب)

۵: خو پلوشو زما دَ سترگو نظر هم يورلو

(اظهار الله اظهار)

پيہ ڊي ٽولو مثالونو کڀي دَ هايڪو داخلي مزاج

پتہ پتہ ڀڙي کوي. تصوير ونه پکڀي جو ڀڙي - دَ

فطرت حادثي او دَ تڃيل رنگونہ پکڀي تر غاره اوڃي -

وڀي دَ شعور پيہ سمندر کڀي لغبي غور ڄنگ نہ راوڀي -

دغه سبب دَے چي دلته تصوير ونه يو اوڃي تصوير ونه

او عڪسونہ ڊي. حرڪت هم پکڀي محسوس ڀڙي. خود

فکر وِراَندي منزل او دَ نتيجي کو ٽڀي مرحلي ته ذهن

ڇڀي پيہ گرانہ ور رسوي. او پيہ خپله داسي وائي چي

زمونن دَ فني تڪميل زاويي پيہ نامعلومہ لاره کڀي

ورکي شوي دي. مونن نيمگري نيمه خوا يو.

”دوه مصرعه ايزي هائيگوکافي“

ترجمه: د جنوري ورځې تاريخ دے
د ډي گوټي لا تر اوسه مخي دينه

(باب بولدمين)

”ع۱: ستا لومپه که ې رانه وره
زه به خپل خان په اباسين لاهوکومه

(اظهار الله اظهار)

”ع۲: ما باندې ستا سترگي پلا گداني دي!
گني نو اور به په ټول کلي پوري کړوما

(اظهار الله اظهار)

کېدے شي دلته خني اعتراض کونکي داهم اووايي
چي ورښي دوه هائيگوکافي خود ”يا قربان“ د التزام
نه يو خواته بښي د پښتو ټپي دي. او که چرته هائيگو
داسي وي نو بيا ټپه خه بلا ده خو ولي هائيگو په خپل
خان کښي د پښتو د ټپي خواته هم لري. هکه نو د
ابلاغ د اسانتيا په خاطر او د تفهيم او وضاحت
دپاره د ”باب بولدمين“ دوه مصرعه ايزه هائيگو د
ټپي په هيت کښي ترجمه کړے شوه. دوهم مثال د
ورښي په تتبع او مرسته کښي راوړلے شو البته

درېمه حواله د هائيگو او د پېي د صنفې تفريق په
خيال راوړل شوه. چې گڼې چرتو د دواړو صنفونو
هيتي امتياز يو بل کښې کېږ وډ او ورک نشي. او دا
هم چې حې نادان معترضين په مثال د اصل گمان
کښې بيا چرتو د خپل سر وېسته را اونه شو کوي.
او نوي ماتونه راجور نه کړي.

بهر کيف دوه مصرعه ايزه هائيگو د يوې
مصرعه ايزه هائيگو په مقابله کښې زيات فعاليت
په دې لري چې تصوير د تصور په لاره روانه وي
ولې پښتو ادب سره سره په عالي ادب کښې د درې
مصرعه ايزه هائيگو د تخليق رجحان منگولې کلکوي
لگيادې حکه نو ورو ورو دوه مصرعه ايزو هائيگو
هم خپل نقشو نه پيکه او ت کړي دي. او د سفر نه
ي د ستومانۍ گردونه راتاوشوي دي.

درې مصرعه ايزې هائيگو کافي د هيتي تنوع او
ساختياتي اختلاف باوجود خپل حقيقي روح ته زياتي
ورنږدې دي. حکه يې خو د تجرباتي پېښو باوجود ښکاره
مقبوليت هم موندلې دے. هائيگو چې د هيت او ساخت
کوم پېژندلې شکلونه ځان سره راوړلي دي. دلته
ترې نه يو خو د مثال په طور وړاندې کولې شي. د
درې مصرعه ايزې هائيگو يو قدم جاپاني شکل

اوولس سېلابيز شکل دے . په دې کښې اوولس چپې
د ۵ - ۷ - ۵ په ترتيب سره راځي او خپله تخليقي او
هنري اکاڼي جوړه وي .

په اردو ژبه کښې د ضروري ذخافاتو نه يو
طرف ته د اهاښکو د "بحر متدارک" دې ارکانو
سره سمه راځي .

فعلن فعلن فع

فعلن فعلن فعلن فع

فعلن فعلن فع

ياد موسيقي د دې ارکانو په مرسته سرته رسي .

سارے گاما پا

سارے گاما پا دراني

سارے گاما پا

مثالونه ۱-۲

خوب مي ليدو شه

نه راته يادېږي اوس

شوه ي تعبير ته

(قاسم محمود)

بس شو زما وار

۱۲۷

مينه وينې وينې شوه

ورکه مي کره لار

(فادم خټک)

ع ۱۳

په ټال ټي ټانگي

ټني زره سټري ټيغلي

اور ته وردانگي

(اظهار الله اظهار)

ع ۱۴

يو خوب او خيال دے

کارغه زده کړے کله

د زرفي حال دے

(اظهار الله اظهار)

دا انداز د پښتو ژبي بنيادي آهنگونو او صوتياتي نظام سره سمون نه خوري. لهذا په پښتو ژبه کښي يي لا تر اوسه د تخليق يا وجود هڅه مقام نه دے تر لاسه کړے. بله دا ټي ټي په دريو مصرعو کښي ارو مرو او ولس چي ټي ټي يا اولس چي ټي ټي په دريو لنډو او بدو ټي ټي شوو مصرعو کښي بنديو اني کول يو طرف ته يقيناً يوه ضروري ده ولي هم دغه هنر د تخليق په فطرت ناروا اثر هم غورځوي. او يو ميکاني او مصنوعي فضا را جوړه وي. کم از کم د پښتو ژبي تر حده خو دري صورت تصنع کښي هڅه شک نشته اوس که ټوک په دي ترتيب کښي د تخليق صحت په ځان ساتلي شي. نو بيا خو پکښي هڅه عب نشته خوداسي ټي ټي دا دري به شري نه شي.

دلته د درې مصرعه ایزه هايڼوگانو يوڅو نور
شکلونه هم اوويني .

ع ۱ اوځانده

که خوښه دي وي (۳-۵-۳)

اوژارپه

(شکيل احمد ناياب)

ع ۲ - او مننه

زما خبره (۳-۵-۳)

دوبابه شه

(محمد اياز غزل)

ع ۳ ستانه به زار شمه خو

که دغه حال وي کله (۴-۴-۴)

ستانه به زار نه شمه

(محمد اياز غزل)

ع ۴ زما دکور بنديان خودومره هم خاموشانه وو

اوس خوزما هاغه معصوم بچي هم حال دادے چي

زه ئي په زوره تخنووومه خونخندا نه وړي

(اقبال حيدر) (۱۶-۱۶-۱۶)

ع ۵ ستوري رانگارم پلوشو کښي د ژوند

ستا بناسته نوم د رنگينو لوکوپه وزرونو ليکم

چي د وړمنو قلم راواخليمه زه

(اقبال حيدر) (۱۱-۱۹-۱۱)

۱۲۱ دا د سحر خاموشي
 خود بناخونو منځ کښې شور کوي نن
 يوه يواځې پاڼه (۷ - ۱۲ - ۷)
 (جے . ډبليو پيکټ)

۱۲۲ سيني د پېغلو د لاسونو سره هم پورته شوي
 داسې بڼکار پېږي گڼي (۱۶ - ۷ - ۱۶)
 يوه پرده باندې گلونه راټوکېږي رږي
 (روډ ويلموټ)

۱۲۳ د لولکونو به ډولې جوړه کړم
 زه به رنگونه د سپرلو ټول په جرگه درولم
 تابه بوخم لېونې (۱۱ - ۱۶ - ۷)
 (اظهار الله اظهار)

۱۲۴ مخې رانه مه اړوه
 لکه د سپينکي شان د اورنه الوتلي مه
 تاله راغلي مه (۷ - ۱۶ - ۷)
 (اظهار الله اظهار)

۱۲۵ اوگوره
 زه د خپلو سپورو په اوږو باندې سورلي کوم
 تاسره سيالي کوم (۳ - ۱۶ - ۷)
 (محمد اياز غزل)

ع ۱ : د پوډريانو د ژوندون قصه بيه تاته كوم

زما جانانه (۱۶ - ۵ - ۲)

کينه

(شکيل احمد ناياب)

دغه رنگ د موضوعاتو يا عنواناتو د لاندې ليکله
 شوي هايکو کافي او د مسلسل هايکوگانو مثالونه هم
 له نظره راتېرېږي چې د تجسس فقدان پکښې
 محسوسېږي. داسې هايکو کافي قدم په قدم خپله
 موضوع وړاندې بولي او د گڼو تصويرونو رنگونه
 پکښې د يو مرکزي تصوير حهره راښکاره کوي خو چونکه
 داسې هايکو کافي د هايکو جامعيت، اختصار او علامتي
 بېر ايښي ته زيان ور رسوي. ځکه ترې عام طور سره
 تخليق کوونکي ډډه کوي. او يو بدعت ټي گڼي.

دغه رنگ د نثري نظم په رنگ ځنې تخليق کونکيو
 نثري هايکو کافي هم ليکلي دي. چې په درېو کرښو کښې
 خپله افسانه سرته رسوي ولي داسې هايکو کافي له
 آهنگ او عنايت نه معرفي وي ځکه د پښتنو د ذوق تنده
 پرې نه ماتېږي داسې برېښي چې د نثري نظم په
 رنگ به پښتانه د نثري هايکو معاني صورت خپلولو ته
 تيار شي ولي د موضوع ترغځه د نثري هايکوگانو
 يو شو عکسونه ځکه وړاندې کول شي چې د هايکو

هيتي سفر اندازہ ترې هم اوشي. او د قاريڼي ريكارډ
سمون هم سم شي .

” مثالونه “

ع۱ زه د خپل کور په چت ملاست نيم
توره شپه ده د اسمان ستوري شمارم
خوداسې بنکاري چې ترې ستا غمونه وپرزيات دي
(شکيل احمد ناياب)

ع۲ دکړه مار د پاسه يوسف خان شوک دے
تانه پته ده چې لغه هم غزل دے
مينه د قالبونو پروا داره نه وي
(محمد اياز غزل)

ع۳ ستوري زما د خپو بناپونه دي
دا ټول به زې په يوهنر رايو خاڼه کړم
اوستا د زني خال به ترې نه جوړ کړم
(اظهار الله اظهار)

په دې موقع دا صراحت هم ضروري کيږي چې
په عاليې ادب کيږي همدغه رنگ په مشرقي ژبو کيږي د
هايکو د مغلو طبع و نو تخليق هم مخي ته راغلي دے
خو پکيږي د اهنکو نو سمون سم نه دے ځکه
يې يواځې په يادولو اکتفا کيږي. مثالونه يې نه شي
وراندې کولے.

دا د هائيكو د هيتي سفر يو شو پراوونه وو. خو
 خه ته چي پښتانه هائيكو وييلے كښي. هغه ددي ټولو
 هيتونو نه خاڼته بيل كړه وړه او خوند رنگ لري
 پښتانه هائيكو متوازي الاوزان هائيكو ده چي هره
 مصرعه ي بلي سره برابر او پيه ترنم او اهنگ كښي
 تر لے شوي وي. چونكه دي هائيكو كښي مصرعي لنډي
 تنگي يا اوږدښي لنډښي نه هكه ي د پښتنو منصفانه
 ذوق خوښوي. دا ساختياي سلسله د پښتنو د موسيقي
 سره هم سل پيه سله سمه ده. او حافظه ي هم پيه
 پوره تنزي قيلوي. خو دلته دا وضاحت هم ضروري
 ده چي پښتانه هائيكو يواځي د دريو برابرو مصرعو
 تکرار هم نه ده. بلکه د يو خاص يو ولس سلابين
 بحر د التزام نامه ده. چي د رزميه بحر و نو دي
 ارکانو سره لږ ډېر مماثلت لري. ارکان دي.
 "فاعلاتن مفاعلتن فعلن"

پيه هيتي اعتبار پښتانه هائيكو د خاص يو ولس
 سلابين ردهم سره هكه او تر لې شوه. چي پري د
 پښتو هائيكو ليكونكيو خان خان ته اجتهاد او اجماع كړي
 ده. او پيه پښتو ژبه كښي چي تر دي ساعته خومره د
 هائيكو كانو مجموعي مخي ته راغلي دي غالبه او درنه
 برخه ي هم پيه دغه خاص اهنگو نو كښي وجود موند

دے۔ او بیا پری دڙینتنو اولسی زوق پوره پوره اعتماد
هم کړے دے۔

دڙینتنی هایکو په دغه خاص هیئت کښی پچی کوی
مجموعی مچی ته راغلی دی. پکښی د ښاغلی اسماعیل گوهر
”سکا“ د اظهار الله اظهار ”راته غور و نو کښی ښکری
شرنگوی“ ”کالږی د کل په لاس کښی خوند نه کوی“
اودا مجموعه ”ستا د خوانتی تصویر په خوب اوده دے“
دغه رنگ د ښاغلی چاکر دیدار یوسفزی ”نسکوری لپی“
د پروفیسر نواز طائر ”خوبونه خیل کلی کښی“ د ښاغلی
ناهد سکر ”خیلو خوبونو له تعبیر لټوم“ داسی د
ښاغلی محمد ایاز غزل د هایکو مجموعه ”د ښایستونو
د صرا وریځی“ اود شکیل احمد نایاب ”پلوشی“ هم
په گوته کړی شوی بحر کښی د تخلیق د مرحلونه راتپری
شوی دی۔

د هایکو په داسی هیئت دڙینتون قام درې طبقی
متفق دی پچی پکښی مشران، خوانان او ښاغلی شاملی
دی. ځکه دغی اتفاق له د اجتهاد او اجماع نامه ورکول
عین روا داری ده. او دغه خاص یوولس سیلابیزې
هایکو کانی ښینتی هایکو کانی کښل ښی بی خایه نه دی.
په دی خاص تناظر کښی دا یو څو هایکو کانی اولولی.

ع۱۱ زرہ می تنہا کی شی لوخہ اوکری
 پوہر چي اوٹکی توریالی د وطن
 د خور د سر لوپتہ ہم خرٹوی

(شکیل احمد نایاب)

ع۱۲ یوی گوجری تہ لھکولو ویل
 تا یہ یو ورٹی سندر لاهو کری
 مور دی یہ پیو کبی اوبہ گروی

(محمد ایاز غزل)

ع۱۳ د داسی خلقو پہ ولقہ کبی دے ژوند
 چي یہ نصیب ی د سپر لوزبکہ دہ
 خوبیا ہم یی یہ اسمان لاری توی

(ڈاکٹر دیدار یوسفزی)

ع۱۴ چا راتہ وے چي د سپر لی ورٹو کبی
 لھغہ تر لری گرتی ساکو پی
 حکہ پتہی کبی می شرسم اوکڑل

(اسماعیل گوھر)

ع۱۵ د لھسپتال لھغہ منحوسہ گری
 می نہ لھسبزی چي تا ماتہ اووی
 ”خپل خان می بایلو تہ می اوکتلی“

(پروفیسر محمد نواز طائر)

ع۶: دا خندا کانی ئی فریب وی لهی
دَ وخت مچنه کینی دل کپری مدام
دَ ادم زویه ماته سپک مه کوره

(ناهیید سحر)

ع۷: لوخی چی کچن کینی گنده پاتی شی
راشی په ژبه ئی صفا ستره کپری
زما دَ بیتی نه پشو پاکه ده

(ظفر خان ظفر)

ع۸: دَ محبت له عظمتونو نه زار
چی دَ زامنو ئی ورونه جوړ شی
میاندی په سین سر گدا کانی کوی

(اظهار الله اظهار)

ع۹: په شرق دی اولگی رسمونه دَ بنار
چی دَ کمری کپکی می بپرتاه کوله
ما دَ هوسی کت کینی مپلو اولیده

(اظهار الله اظهار)

بهر حال دغه خاص هیئت کینی دننه هم حتی
تجربې په نظر راجی - پورتنی واره مثالونه د معری
هایکوکانو په زمرة کینی راجی - خو په دغه
معلوم چوکات او هیئت کینی متقی هایکوکانی هم لیکل
شوی دی - چی په دری مصرعو کینی ئی ترتیب اوږی

را اوري يا وړاندي ورسټو کښي. د مثال په طور
 داسې يو ولس سېلابيزي مساوي الاوزان هايکوکافي
 شته چې وړمبني دوه مصرعې يې په قافيه کښي تړلې
 شوي دي. او اخري مصرعه ورسره په اهنک کښي
 برابره وي خو معرّي وي. دغه رنگ اولني او
 اخري مصرعه د قافيو په اهنکو نو کښي راټوله
 وي. ولي دويمه يا منځني مصرعه د قافيه نه
 ازاده وي يا اخري دوه مصرعې د قافيو په لړۍ کښي
 سللې شوې وي. او اولني ددغي قدغن نه خلاصه
 وي. داسې مثالونه هم شته چې درې واړه مصرعې
 پکښي هم قافيه او هم رديف وي. خو کومه يې ساختگي
 چې په معرّي شکل کښي موندل شي. عموماً ترې دا
 نور واړه صورتونه په خه نه خه حوالې سره
 عاري وي. بهر کيف دلته د وضاحتي ترتيب سره
 سې هايکوکافي را نقل کښي.

”مثالونه“

۱ ارمان په غښ کښي د ارمان ورک شولو

مانه د لاس کړښو کښي هان ورک شولو

د زړه درزاد پسي اوس لاړ چرته شم

(اظهار الله اظهار)

ع۲: ما پکڻي عکس د لپونتوب اوليدو
 په سوچ کښي درکه شوه د ژوند ائينه
 زه چي بيدار شومه، ما خوب اوليدو
 (اظهار الله اظهار)

ع۳: دسترگو تور دي د غزل مطمح کرم
 داسي راتول راتول تقسيم شومه زه
 لکه د کاني په مينه نيم شومه زه
 (")

ع۴: دوخت رفتار لا اودرولے شي شوک
 داسي په وړاندي زمانه لاره شي
 چي ائينه دانه وانه لاره شي
 (")

ع۵: زنجير موکے، موکي زنجير اوخوره
 تعبير مي خوب، خوب مي تعبير اوخوره
 نن دي وينورانده تصوير اوخوره
 (")

دا حقيقت دے چي ليک د تخليق په پيمانہ خپل
 اعتبار اونه بايلي نوبيا ي د هيتا د وجود او ثبوت
 د پاره د هيتي خارجي دليل جواز نه راميد اکبر ي
 خو دکا هر پستو نظر لندرتنگ وي. او د هر خد
 د پاره يوه ټاکلي شوي پيمانہ او فرم غواړي. او په

دغه فرم کڻي ٿونڊ او فن دواڙه بند يونان ۾ ليدل
 غواڙي - دا خبره ڪه اوکڙي شوهه ۾ ڏيکيو
 جامد ذهنون او رجعت خونون ڪو عنصر وڌا خيال
 ڏيکيو ۾ ڪي هاڻي ڪو ڪه ڏ - ۵ - ۷ - ۵ ڀي اولس سلاڀن
 ترتيب اونڌو لکيل شي - نو هغه ڀي ڪي هاڻي ڪو ڪه
 وي . او حال دا ڏي ڪي داسي نارو او قدر غونڊ جا پٺيان
 هم ڏي تخليق ڏي فطرت ڀي لارهه ڪي خندا ڪي - نو ڀي
 آخر ڀي ڏي ڏي او ولسو سلاڀون توڙي ڀي ڀي او
 ڀي ڀي ڀي پٺيان وڻي ناست ڏي . او ڪه ڀي ڀي
 دغه ترتيب ڪي ڀي معياري شاعري ڪي ڀي نو ڀي
 ڀي خبره وه خوداسي هم ڏي شوي - ڏي
 هيٺ خونون ڪي شاعري نه ڪوي بلڪه ناست وي خي
 گوٽي شمڙي او خان ته ننڍي او اوڀري مصرعي
 رايادوي او ڀي لاس ڪي ڏي لفظون توڙي وٺي او
 خويون ڪي ڪبانو رانيون بي ڀي ڀي ڪي ڀي
 وختونه ضائع ڪوي - ڪي ڀي ڀي ڀي ڀي
 آورد ڀي آمد غلبه وي .

سوال دا رامڊا ڪي ڀي ڀي دغه ڀي ڪي
 ڀي ڀي ڀي ڀي ڀي ڀي ڀي ڀي ڀي ڀي ڀي ڀي
 لري او ڪه نه دا ڀي ڀي ڀي ڀي ڀي ڀي
 او رياضي ڀي ڀي ڀي ڀي ڀي ڀي ڀي ڀي ڀي ڀي ڀي

دا حقيقت دے ڪه جاپاني هائيڪو پڻتو ته راڻي نو
 ڊپنتو ڊود دستور ڊ لائڊي به ڊي هيٺ ، ساخت
 او معيارون او پيمانو ڪڻي لازمي بدلون راڻي . ڪه
 ڇي جاپاني ٿيه ڊ خپل مجموعي مزاج او صوفي نحوي
 او صوتياتي جو پڻت پاه اعتبار هم ڊپنتو ٿي سره
 اڀيڪه نه لري او س ڪه پڻتانه هائيڪو تخليق ڪوي نو
 پاه هيٺ ڪڻي به ڊي ڊپنتو ٿي او ڊپنتون قام ڊ
 معروضي حالاتو پاه تناظر ڪڻي ڪي او زياته خانجا
 راوي . ڪه ڪه پاه اساليبو ڪڻي دغه بدلون رانثي
 نو بيا دا ٿوله سلسله هسي يوه لوبه ٿوقه شي ڪه
 نو داسي عناصر و له پڪار ڊي ڇي ڊ نور و ڊناپوهي ڊ
 فڪر نه زيات ڊ خپل مرپين او مرغين ذوق جاج
 و اخلي او ڊ پڻتي هائيڪو ڊ تحريڪ مڃي له ڊي نه راڻي
 ڪڻي نو ڊ غور ڪونو پاه ڊي سمندر ڪڻي به لڪه
 ڊ گنگري لاهو شي .

ڪڻي ليڪونڪي ڇي پڪڻي بناغلي اسير منگل ، بناغلي
 اباسين يوسفزي ، بناغلي روبان يوسفزي ، بناغلي
 غازي سيال ، پروفيسر محمد نواز طائر او رحمت شاه
 سائل پاه اولني قطار ڪڻي پاه نظر راڻي . پاه ڊي بحث
 ڪڻي هم لوستونڪي تهر باسي ڪڻي ڇي هائيڪو ڊ جاپان
 نه نه ده راغلي بلڪه پاه پڻتو ڪڻي ڊ ڪاڪري غاري پاه

شکل کڻي وڙاندي نه موجوده وه. دا خبره غير
 تحقيقي، غير منطقي او غير اصولي ده. غير تحقيقي به
 دي ده جي مون سره ڏکاکري غاري ڏ ارتقاء لهن
 معلوم تاريخ نسته. فقط ڏيوڻو خورو ورو وراستو
 اوگرو ورو نمونو به لاس راتل ددي خبري دليل
 بنجي نهي ڪڍي. گني جي هائيگو به ڏکاکري غاري
 نه راز ٻڌي وي. داستايلي بناغلي خودومره پوري
 وائي جي ڏجاپان هائيگو هم ڏڀنتو ڏکاکري غاري نه
 راپدا شوي ده. ڪمال دے ڏهائيگو ڏ صنف يو معلوم
 تاريخ دي جي ٿولي دنيا ته بڪاره دے. او به پوره
 تواتر سره ڏ ابتداء نه راواخله تر دي دمه پوري
 رارسيدلے دے. او حال دا دے جي ڀنتو ادبيانو لا
 تر اوسه دا هم نه دي پيڙند لي جي ڏکاکري غاري ٿه
 ساخت، ٿه تاريخ او ٿه ٿه هيتونه دي. او ڏ
 کومو خاص موضوعاتو احاطه کوي يا به ڪلاسيڪي
 شاعرانو کڻي دا ڇا، ڇا تخليق ڪري ده. او دا هم جي
 ڪاکري غاره او هائيگو به هنري او هيتي حوالو ڏ
 يو بل نه به ٿومره فاصله دي. ڪه چري دا دويي
 شي گني جي داد هائيگو اضافي ڪنٽريبيوشن دے. جي
 به ڀنتو کڻي ئي ”ڪاکري غاري“ را او وڀتلي نو بي
 ٿا به به نه وي. گني جي ڀنتي هائيگو ڀنتانه ڏ

خپل ماضي د ورکو نندارو تماشو ته راپارولې دي -
 (اوداهم د هاييکو کمال دے چي پښتانه ئي يو واري بيا
 په تپه مين کړل) -
 د "هاييکو" او "کاکري غاري" رايو خاڼو کولو
 دعوي غېر منطقي په دي حواله ده چي "کاکري غاري"
 خاڼه ادبي صنف نه دے. بلکه د اولسي لوبو پوقو
 دونهرو، ارونو او د لفظي او ذهني کړتبونو حيثيت
 لري. بل ئي رواج دومره کم پاتي شو دے چي اکثر
 پښتانه پرې په خپله هم د سره نه رسي. د سوچ
 مقام دے چي په کومو داوونو پيچونو کښي پښتانه
 په خپله تېرو ئي. نو جاپانيان به ترې نه اخر
 څنگه اثر واخلي او بيا به ورله لا د يو ادبي صنف
 مقام هم ورکوي. حقيقت دا دے چي د جاپان او د
 پښتو ادبي تاريخ داسي لږ څه ثبوت هم نه لري چي
 گڼي دغي مفروضي ته پرې تقويت ور اورسي. اوس
 که چرې جاپانيانو د پښتو ادب نه څه استفاده کول
 هم غوختل نو د پښتو ژبي نور معلوم صنفونه نه
 وو چي د کاکري غاري غوندي مجهول څيزونو پورې
 به اختل. دي لږ کښي د قلندر مومند صبا راي د
 چي پښتو ليکونکيو له نه دي پکار چي د هر راتلونکي ادبي
 صنف چرې دي په پښتون ثقافت کښي د کتلو ضد

اوکري - خاص کر چي لھنجي قرينه پري هم شهادت نه کوي -

د "کاکري غاري" او "هاينکو" د اتصال او يووالي دا دعويٰ اصولي پيه دي ده چي د "کاکري غاري" او هاينکو تر منجه دومره ظاهري، باطني، لفظي، معنوي، منطقي هيٽي، شعري، خارجي او داخلي لري والے پروت دے. چي د دواړو رايو هائے کولو عمل د جهل مرکب پيه دربره کني راجي اوس که د ذوق خاوندان د هاينکو هيٽي ادلون بدلون ته يو نظر هم وراوگرځوي نو ددغو ياد بناغليو د راجوري کري شوي دراجي دراپ سين به پيه خپلو سترگو اوويټي -

اوبيا پيه تيره تيره بناغلي رحمت شاه سائل پيه دي حواله دومره خطرناک حد ته رسېدله دے چي د سياق اوسباق نه يو خوا ته د پښتو د ميسري شاعري د خزانې نه د دريو دريو مصرعو خود ساخته اکايي جوړوي - او د هاينکو عنوان ورله وړکوي که د بناغلي وس اورسېده نو د پښتو د کلهي شاعري نه به د خه وړاندي ورسټو د مصرعو پيه خارجولو او پيه خه ضروري تحريفونو او اصنافو هاينکو کافي راجوري کري - دا رښتيا دي چي چرته هم د علي او ادبي تحقيقي لاري بندي وي - نو بيا هم داسي ناروا او ناشوني کيږي

خو شڪر وِستل پڪار دي. چي پڻتانه اوس په ڇا هم
 په پتو سترگو باور نه کوي. سائن صاحب ته دي
 معلومه وي چي هائيگوڻه د گنجي لپوني مينه هم
 نه ده چي هر کس او ناکس به پکڻي دخيلي برخي
 تر لاسه کولو خوبونه ويني.

بهر کيف د ظاهري هيت نه يو خوا ته هائيگو
 يو داخلي صنف هم دے چي د لسو ژوند او د ژوند
 لسجي د جمال د احساس د لاندي په ژورو تخليقي تجربو
 کڻي رانگارِي. دا صنف د بڻکاره وضاحتونو نه خائنه
 يو بيله د رازونو لار را اوباسي. لکه د غزل د صنف
 هائيگو هم د رمزيٽ، اخفاء، اشارو، کنايو او استعارو
 په ژيه خيل پيغام يل ته ورسوي. دا صنف دخيل
 ورک داخل نه د انکشاف ساعتونه رازين وي. او د
 موجود نه زيات محسوس ته پام ورگرځوي. دا
 رښتيا دي چي هائيگو يو ادبي صنف دے خو هائيگو د
 يو سڀځلي تهذيب او کوټلي تمدن نامه هم ده.
 هائيگو د رنگونو او تصويرونو هنر دے. خو د
 ژوندي تصويرونو هنر چي خائنه د جهان خواره
 عکسونه راستنوي گني چي هائيگو د متحرکو تصويرونو
 خاموشه ژيه ده او د ژبي د خاموشيو گويان انځور دے.
 د هائيگوگانو رانه تصويرونه که مونڙ له څه

جوابونه را کوي اوڅه رازونه راته وايي نود
 شونډو په سر راته څه سوالونه او ټپوسونه
 هم کوي. هائيکو د تاش يو غورځنگ هم نه دے بلکه
 د يوې زورورې تخليقي لمسي او باطني تجربي يوبتاسه
 او هنري اظهار دے. دلته لمسي تصويرونه کېږي او
 بيا دغه تصويرونه د نسلونو په تاريخ د انسان
 په نفياتي او د موسمو تو په بدلون رابدلون او
 د تهذيبونو د زمانو په ټيټ او لهک کېږي ورکېږي
 او ښکاره کېږي، ډوبېږي او رابرخپه کېږي او
 د انسان ذات او کاستات ترمنځه فاصلي په مينه
 مينه او باسي. معاشره په خپلو کړو وړو او خدوخال
 کېږي په هنر هنر راښکاره کوي.

ددې نه اگاهو چې د هائيکو په موضوعا سرسري
 خبرې او کړې شي لوستونکو ته د مغربي او مشرقي
 ژبو د ځينو هائيکوگانو ترجمې په دې غرض ور
 وړاندې کېږي چې يو خو ورته د هائيکو د افاتي
 تخليقي اندازه اولگي او بل په دې وسيله د مختلف قامونو
 د سوچ د انداز نه هم خبر شي. دغه رنگ د هائيکو
 په مختلفو ژبو اثر او د مختلفو ژبو د هائيکو په ساخت
 او موضوع د غور زېږدي اشاراتو لپره ډېره اندازه ورته
 هم اوشي او بيا د پښتو ژبې د فراختيا، مېلمستيا، اظهاري

قوت او جوهر پسته ورته هم اولکي اودغه رنگ په
 دي بهانه د دنيا د نورو ژبو او پښتو ژبي د هايکوکا
 نه خو تقابلي عکسونه هم دوي ته را وړاندې شي او
 دا شعور ورته حاصل شي چي د پښتو هايکو ساخت او
 هيت ولي د دنيا د نورو ژبو نه خائنه او بدل دے
 يا دغه رنگ پکار دي .

د انگرېزي هايکوکانو د پښتو ترجمې

۱

The baby ته دې ماشوم چي ته نه گوري چي
 sucking his Thumb خومره په مينه کله کوتاه روي
 Moon gazes پينه سپوږمي ئي ديد نو نه کوي
 (Tom clausen)

۲

First snow د موسم واوره ورپدل شروع شو
 gathers د انغري نه گير چايسه گوره
 all in نن د يارانو محفل بنه گرم دے
 (Barbara Ressler)

۳۰

۳۱

In a swing اچي په تال باندي جوته او خوري او
 The widening eye بياراته او خاندي دشو نږو په سر
 of the smile ډک د موجونو سمندر شمه زه
 (John Thompson)

د فرانسيسي د يوې هايکو ترجمه

۳۲

vent dérangé, هواته او کوره پاکله شوله
 on dance at 'orage د طوفانونو په اوږو الوخي
 e' est nuageet dobatā ستا لويته او د اسمان وړخي

د عربي ژبې هايکو کافي او ترجمې

۳۳

د روغ دي ټولي د دنيا دا ويري
 که ډي رښتيا د کائنات اوليدل
 دلته لويي ټوله الله لره ده
 کذب کل الخوف کذب
 الحق الحق في العالم
 الله اکبر الله اکبر

(مترجم پروفيسر عظيمه جليل عرب)

ع۶

چرتاه چي حُماه راتاه وړاندي ته ئي
 په بهره لاره هر کو ټپير قسم دے
 د الله هو يو هنگامه جوړه ده
 في كل مكان انت يا رب
 اي زمان اي مكان
 يزوي الصوت الله هو

(مترجم پروفيسر عطيه خليل عرب)

د فارسي ژبې هايکوگانې او ترجبې

ع۷

اوښکې مې کې کې او س توښېږي	گره کم کم است
بلا موده او شوه زما دننه	از زمانه يا در دل
د يو موسم حکمراني جوړه ده	یک رنگ موسم است

ع۸

داني باران د پشکال داسې وو	باران امسال
د اونو پاڼې زعفراني شوي ټولې	زرد پریده برگ دل
او ديوالونه مې دکور راشنه شو	سبز شد دیوار

دسندهی هایکوکانی او ترجمی

۹ع

غرونو ته او گوره لشی غبنه کوی
خوچی ازار ورپی شوکے نو
اوس دپیرو عذاب انسان دل کوی
گم صم تیا کُصار
ما کُن کی پیتر صین پیا
صد بن جا ازار
(اقبال حیدر)

۱۰ع

لھی نه خان له تندي اوژنی ته
ورپی لبغوندي لپون خو اوکړه
نود او بوچینه هم دله کبی ده
یاتی جا جهرتا
گولٹ سان ملی ویندا
منان مرو پیا سا
(اقبال حیدر)

د بلوچی هایکوکانی او ترجمی

۱۱ع

دا زپه می لھی بی قرار دے کبی
دهر موسم په ژبه دا نغمه ده
دمنز لوتو سپوری لری نه دی
بے قرار انت دل
موسم انت و دارانی
دورنه لت منزل
(پروفیسر غنی پرواز)

۳۳

۱۲

زہُ ہم دَمینی دَ احساسِ قیدیِ ہم ہرے ہنریک آن
رالہ کہ غم کہ خوشحالی را کوی دردِ بخشیت کہ دشی
ہرچہ چی غواری دجانانِ خوبندہ یاریہ کو لیگ انت
(ڈاکٹر علی دوست بلوچ)

دِ پنجابی ہائیکو کافی او ترجمہ

۱۳

پر پردہ د سپور و تماشہ نہ کوم
زہُ دِ ختلی نمر رنہ تہ و لی
دومرہ دِ لاندی نہ نظر او کومہ
ڈھلے سائے دے دل میں کیوں تکی
میں بلندی ساں اینواں کیہہ وہندی
میں تے یا نن ساں چڑھے سورج دی

۱۴

خلقوتہ تکی دَ وفا زوتوم
اوس کہ زما نہ ہم جفا او شولہ
خُان لہ بہ یو چہ دودہ سزا و رکوم
میں سبق دینی آن وفا واں را
میتھوں ہے بے وفا فی ہو جاوے
دونی ملنی این فرسزا مینوں

ددي مثالونو په رڼا کې يې يقيناً چې د ژبو د تهذيب
 فرق به په لوستونکيو منکشف شوی وي. او دا
 اندازه به ورته هم لگېدلې وي چې د دنيا ثقافتونه
 په کوم نقطه رايو هائے کېږي او په کوم پړاو
 بيلېږي.

بي حايه به نه وي که د جاپان د ځينو نمانده
 هايکو نگارانو د يو څو هايکو کاتو ترجمې هم په دې
 مرحله رانقل کړې شي چې لوستونکيو ته دا شعور هم
 حاصل شي چې د جاپان زمکه او پښتنه خاوره خپلو
 کېږي څومره ثقافتي فاصلي او جذباتي اړيکي لري.

ع ۱۵: اوبه په غځه رابېداري شولي

نن چې ناسايه يو اوده تلو ته

يو د چيندځي جي ټوپا او هه

(باشو)

ع ۱۶: څومره بي کچه زړه راښکون دېکني

دا د دوو غرونو منځ کېږي لاره چې ده

د بېنفتي کلونه خاندې پکني

(باشو)

ع ۱۷: بڼي ورک ورک وومه يواځې وومه

چې مې يو اوجه ښانکه ماته کړله

د زړه د خلاصه مې ژرېږي دې نن

(شکي)

۱۸ع دَ خاموشی را خور جاو دَ پکڻي
دَ چيند خانو اوازونه واوره
يو الله هو او الله هو دَ پکڻي
(بوسون)

۱۹ع که دَ ما بنام تياره خوره شي نوخه
ا نرگسي سترگي جي اورا ونيسي
دَ زرّه پيه لارکڻي جي ڊيو پيلي شي
(بوسون)

۲۰ع ته دَ مارغانو وپنا واوره کنه
واڻي جهاز هو اکڻي پورته شي او
خيلو وزروله رپا نه ورکوي
(يا ماگو جي)

۲۱ع ورخه زمونڙه پيه سر اور وروي
دَ شي مو وڙني حارثي دَ فراق
پيه کومه لاره باندي تگ اوکري ٿوڪ
(سانتوڪا)

۲۲ع ماسره مل زما خوبونو کڻي ده
سترگي جي پتي کيم بشڪاره ئي وينم
هغه زما نه جدا شوي نه ده
(سانتوڪا)

۱۲۳ع واوره 'هوا او د باران شرقا وے

د جدایی یہ دی موسم کبھی راشہ

چی قافلہ سرہ ملگری شو مونز

(اِسّا)

۱۲۴ع اُف دا سین بڈیرے بودا اووینہ لب

چی سروھلے یر وھلے کگری

یہ ادیرہ کبھی تری نہ لدر ورکہ دہ

(اِسّا)

کدے شی چی ختی د وھم رنخوران دا ھم وائی چی
 دانمونی ھسی بی خایہ راورے شوی دی . خوربتیا
 خبرہ دادہ چی یہ دی حوالہ پنتا نہ لوستونکی یہ
 ورمببی خُل د ھایکو عالی تھذیب سرہ پیرنندگلو
 ترلاسه کوی . او بیایہ دی پیر ایی کبھی لوستونکو
 تہ دا ھم خودے شوی دی چی ھایکو خومرہ سنجیدہ
 تخلیق دے او د خومرہ تخلیقی زارہ چاودون غوبتونکے
 دے .

پاتی شوه دا خبرہ چی ھایکو د کومو موضوعا تو
 احاطہ کوی . نو ددی خبری بیکارہ جواب خودا دے
 چی دایو ادبی صنف دے او د ادب موضوع ژوند
 سرہ تری وارہ موضوعات وی . خکہ نو یہ ھایکو د
 موضوعاتوقدغن نکول بخی ناروا کار دے خو چونکہ

هایکو د هیتی ارتقاء سره سره د موضوعاتی ارتقاء نه هم را تیره شوی ده نو باید چی سرسری ذکر ئی اوشی. د هایکو د هیتی تبدیلیو په شان د هایکو د موضوعاتی تنوعاتو اصل مرکز هم جاپان د حکه نو دغه وخت دپاره سپوری خپل اصل ته ورگرځولی کښی -

د هایکو د موجد او بانی "باشو" رای ده
 "د هایکو تخلیق کښی د ماشو مانو قطری
 روح ته نظر ورستونول پکار دی"

باشو د فطرت او د انسان ترمنځه رابطه د هایکو موضوع جوړه کړه او بیا ئی په یوه ننداره کښی د کڼو نندارو او تماشو سپوری هم په گډا کړل. لنډه دا چی باشو هایکو د فطرت رازداره او گرځوله -

"مسا او کاشیکی" چی د باشو معاصر وو د خپلو لسو فلسفیانو شاگردانو په مرسته د هایکو موضوع ذاتی وصانعو او شخصی انفرادیت سره اوتړله او د هایکو د تخلیق سترگی ئی د انسان د داخل پت پتو نو ته ورستنی کړی خو دا سلسله ورستو د لفظونو یو ځنګل کښی بدله شوه چی معنی به پکښی ورکېدی. حکه خو "بسو" ددی رجحان غندنه او کړه. او باشو ته ئی د ورستېدلو بکاره اعلان او کړو -

”بایاشی ایسا“ دهایکو تخلیق د زبخیلی طبقی
 اود ورو ورو وچ و سو مارغانو حنا ورو د دردی دلی
 اورنجدلی ژوند د اظهار سره اوترو لو -
 اوبیا د جاپان د جدید هایکو لیکونکیو سرخپل
 ”سی، شی، ماماگوچی“ د هایکو د تخلیق خوره جولی
 کنبی د فطرت د تماشو سره سره د کائنات د تکوینی
 نظام رازونه او سماجی پېښو اسباب هم را ونغښتل -
 بهر کيف د موضوعاتو د تنوع باوجود دی ټولو
 هایکو لیکونکو کنبی فطرت او د فطرت متعلقات شریک
 قدر او موضوع وه - خو په جاپان کنبی د هایکو
 لیکونکیو یو داسی ډله هم پیدا شوه چی د فطرت او
 د فطرت سره تړلی عناصر او عوامل یی رد کول شروع
 کړل او د هایکو په تخلیق کنبی یی ددغی څیزونو نفی
 او کړه - د دوی په خیال تېری لسی او د فطرت د
 موسمونو بدلېدل رابدلېدل په ذهن کنبی د ماضي
 د جاگیر دارانه سوچ عکسونه ورننه باسی ولی بیام
 د جاپان زیات تره هایکو نگارانو د فطرت غښه
 کنبی د خوب لیدلو عادت پری نخودلو -

د دې اختلاف په شا د تخلیق د آزاد عمل (Free
 Imaginative creativity) او د تخلیقي انضباط
 (serious artistic discipline) د متقابلو

عملونو انگاري صفا اور بدلے شي .

ترخو جي دڙينتي هائيڪو د موضوعاتو تعلق د
 نو ڀيننه هائيڪو په دي لڙ کني په خان لهڻي قدغن
 نه ڀري . هاغه ٻولي هلي خلي جي دڙينتي د ژوند
 تصوير ترينه سازين . دا ئي په خان کني خايوي .
 البته اخلاقي قدروت دڙينو د لاندې نه راوي
 دڙينتي هائيڪو پير ايه چاله هم دا بلنه نه ورکوي
 جي راشه په ما کني د خيلو سفلي او حيواني خواهشا تو
 لٿون اوکړه . يا په ما کني د خيل جنس زده ژوند
 او خٽکلي مزاج ننداري اوگوره اوس که شوک داسي
 کوي نو هغه پوهي شه او دهغه خدائے .

زه دلته يو واري بيا دي خيال اعاده کوم جي
 ڀيننه هائيڪو کوم اجتماعي عمل او اجتهادي بصيرت
 رازين ولي ده بايد جي رعايت او لحاظ ئي اوساتلے شي .
 مطلب دا هم نه دے جي د تجربيو سفر دي په خائے
 اودرڀي . ولي ترخو جي په هائيڪو کني نوي کاميابه
 او معقول هيٽي تجريه نه وي شوي . نو د بي
 خايه اختلاف سنگر پر خودل عين روا داري ده . او
 بيا هسي هم ديوي کاميابي تجربي بي خانه غندنه
 رڻي ته نقصان ورسوي .

د موجوده ڀينتي هائيڪو کټه دا هم ده جي خيل

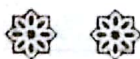
خان او خوله جامه ئي د پښتنو د ثقافت په رنگونو
 پياوړه کړې ده. د داسې هايکو راڼگ د پښتو ژبې د
 اوازونو، سېلابونو او انگازو گټورې لحنې دي. پښتانه
 هايکو نه يواځې د فطرت هنداره ده بلکه د فطرت
 او روايت د اختلاط نه د رازېږېدو نکو مظاهرو په
 ملا سورلي هم خورې لگيا ده. پښتانه هايکو د فطرت
 او روايت په گټه پورې ونو پښه نيو له د ژوند تر نښې
 لحنې رانيسې او نوې تنظيمې او هنري ماه پکښې
 ورپوځي. دغه رنگ خان له د مخ سره راټولوي.
 بايد چې پښتانه هايکو ليکونکي د چاپېره ماحول
 سره سره خپلې تخليقي چينې او د خان دنده رښتيا
 په پوره هنري پوستوالي او روانۍ سره رايوځانې
 کړي او د عظمت او رفعت نه هېرېدونکې ترانې او
 سندري ترې نه را اوزېږوي. يقيناً چې هم داسې به
 کېږي.

په ډېر درناوي
 اظهار الله اظهار
 لکچر اردو شانگه اسلاميه کالج
 پېښور يونيورسټي
 نېټه: ۰۱/۲۱/۶/۲۰۲۰

حوالے

- ۱- اظہار اللہ اظہار راتہ غور و نوکبہ بنگری شرنکوی
- ۲- اظہار اللہ اظہار کافی دکھل پانہ لاس کبہ خونندہ کوی
- ۳- اسمعیل گوہر مسکا
- ۴- دیدار یوسفز، جاکٹر نسکوری لپی
- ۵- سہیل احمد "مدیر" ہائیکوانترنیشنل (اقبال حیدر نمبر)
- ۶- شکیل احمد تآباب "پلوٹی" غیر مطبوعہ
- ۷- ناہید سحر خیلو خوبونولہ تعبیر لہوم
- ۸- نواز طائر، پروقیس خوبونہ خیل کلی کبہ
- ۹- محمد ایاز غزل دہناستونود صحر اور لپی (غیر مطبوعہ)

لوي مي داده چي بنده يمه ستا
بريت اخر اووايه په خه تا و كومه
چي يوه ساه مي هم اختيار كني نه ده

د اخري رسول امت كني يمه
اوس خوزما او د جنت تر مېنجه
بېني قسم دے فاصلي نشته دے

خوک په زما له حاله څه شي خبر
يونو ډاغ ې په لمن پر پوته
چې دکلاب څانگه کښې گل ښکاره شو

زه د چا ملاسته غوا هم نه پاسوم
شیرینې ځکه ستا د چم لېونې
ما په ازغو پاندي راکاري مدام

مخې دې د وړانې اښې غوندي دے
ښه به وي دا چې درته گورمه نه
څو به دځان سره په جنگ اخته یم

د زلفو سپورو ته ې خوب کولو
چې د ښې ژړا راياده شوله
په سره غرمه ترينه راپاسېدمه

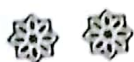

د اسمانونو ورته سرخکته وي
کله به کرم د صحبت، چرته چې
د رېدل پاتېلی د غر سينه پرېکوي

خومره شرمېښي د ښانست مېرمنه
ورته چې کورم په نظر د ميني
راند د خوړ او بوکني خان غوپه کړي

بِی روزگاری سِجی می چِکی اولیدی
ویدل یی گرانته یا با غم مه کوه
بیا به تافیانو پی نه رارمه

شیرینی ژوند د شوگیر و نامه ده
خپله خوانی دی چرته خاوری نه کپی
د زور دیوال سپوری ته خوب مه کوه

رب دی اباد کپی خپل کورونه په دوی
خویو ژور سوچ کبی را کبر شمه زه
بغلی سِجی مانده اتوگراف اخلی

ا لپونى سره به اوس خه كوم
وايى كه شل ودونه هم اوکړې ته
نوزه به يم ستايو و شمه بنخه

زه چې ترې لږ هم لري کپښه نو
راپسي ژاړې د گودر غاړه کښې
ما د کنگا په اوبو اولامبوي

په يو غورځنگ سره اسمان ته رسې
وه لپونى پېغلي په خود کښې اوسه
تا لا د زمکې تل ليدلې نه دے

پہ زبہ کبھی وایم داسی مر بنہ مہ
چی می دسیند جی تر لری یوسی
دنکہ غری ی نوره ہم پورہ شی

زبہ پہ یوہ خندا لبہ داسی شی
نکہ د اورپی د غری له تاوہ
د بنار پاخہ کورونہ اور اخلی

مینہ پہ خان گوالہی نہ رد کوی
تا یانندی خنکہ اعتبار اوکرمہ
تہ خود ہر پیغورہ تینتہ کوی

تہ د سپر لو کاروان تہ لارمہ نیسہ
پہ شا ستانہ کپہ نظرونہ د بنکار
حہ کور تہ حہ! چرتہ سرتورہ نشی

اوبنکی چی ستاستر گو کبني اوچی شی نو
دشی تیارہ می اندیننی زیاتی کری
د اسمان ستوری رانہ لار بدلوی

درسره حقی شری نہ کومہ
حہ ستا دخپ نہ می توبہ شیرینی
خو راشہ اوس دی رانہ سپی کوری کپہ

پکار مونه دي د فريب رنگونه
د سپرلي باده خيله لاره نيسه
هسي په موبن پوري خندامه کوه

مينه په هر موسم کښي خوند نه کوي
په سره غرمه له کوره مه را اوځه
د پشکال تاو دي ميراته نه کړي

ستا د قامت سوچ مي شمله هسکه کړي
چي بازارونو کښي د بنار جينکي
د سنډلونو په زور قد لويوي

۵.

ستا د ژړا ارمان دي اورژي نو
دغه يو شو شاغكي باران شيريني
ددي وطن د زمكي تاو زياتوي

د سمندر سفر راياد كړه كنه
رانه چاپېره طوفانونه وو خو
د ډوبېدو راسره ويره نه وه

كور كښې د سپر اوږو درك نه لگي
خو هان د لپچانه هم كم نه گڼم
د وخت درې خمبیره لگي زما

ما درتہ وے مسافری مہ کوه
لا پرو د سر سپورے دی نعم خاوری شو
د کور دالان دی پر پوتی او خورو

د یوی پیغلی دایری می لوسته
ورتہ حیران شوم، مایوه لحظه کنی
گنی بریندی فرینتی اولیدی

درد لا د او بنکو لاریدی نه ده
وژنی پچی مونن د خیل وجود تاوونہ
لا پیشکال بارانی شوه نه دے

دَ پي وِسي دِاسْتان لَ اِخْم نَه دَے
سْتا اِوارَه خورِی وِری زلفِی هَم
دَچا مَز دُورِیَه سِر وِری نَه شُوی

خَنگَه مَرَه شِی دَ نَسْلونو لَوِیَه
لَه رِخاهُ بِنَه دِپِ تِبِ دِی خُو غَم دَغَه دَے
زَمونِبَن نَه سَتَرِکی رِاِبِ بُوچِی هِسی

دَ حاسِدانوَ شَمِپِ مِی زِیاَت دَے بِلَا
دِر دِچِی سِپِوا شِی نَوِیَه نِیْمَه شِپِه کِنِی
سَتُورِی رِاِبِ سِپِی اِتِنِ وِاچُوی

زغلمه حُم دَ پلوشو په اوږو
زه ددي خاوري سره مينه لرم
خو د اسمان فکر هي هم کومه

بنگري دي مات دانه وانه پراته دي
له تانه زار، راسره ضد مه کوه
پرېږده چې فکر د روزگار اوکومه

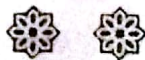

زموږ د کلي بي اسروحه شولي
کور ته په رسو کنه لار کني به مرو
هيوې پرېفک دے اوکچه لاره ده

ستي دي نڪري د خواني تا وونه
د پيه جي نڪل دي گرم خوشه اوکرمه
سکروتي نه بدمه په شو نپو دکل

خو انبي منم له موراه کسه نه وي
خو که زما په کور کني کوڅي وڃي
هسي به ژوند دخيلي لور خاوري کري

ساهه را کني نشاه خو خبري کوو
لکه په زول کني جي بجلي لاره شي
او د پکو پري تا وپري هسي

شیرینی وایه که زما په لیدو
د زړه درزاه دی سپو شوې نه وې
تو بیا داستا غوږونه سره ولې دي

د مینې کومه سلسله یاده کړم
د تیلی فون تلی چې اوغږ بڼې
وېم که څوک ماله په مری غلې شو

خواږه د مینې راپېر زوکره هله
چې ستا باناه برند شي شیرینی زما
نوگېر چاپېر توری چې والوئي

ورک مې له هانہ حادثی کړي د ژوند
داسې مې هېر شي د بنائست یادونه
نکه چي اور د مخی گوناه وړانہ کړي

پېغلي حوایي دې د سپر لي موسم دے
ستر کي چي واروي راکوري په شا
اسمان کبني پرق شي د یاران شبيه شي

فطرت بنائست هم د انسان زیاتوي
چاپېره او خاندی کلونه د رنگ
د ریل پاتلی چي د غر زړه کبني اوځي

دانه چي زه ئي ونگيني نه وينم
خود فطرت خنكل وحشي داسي دے
چي شرمخانو له پناه وركوي

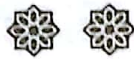

د خداے رحمت هم امتحان دي گني
چا کيني هم مينه وروروي نشته دے
دا د چيني اوبه چي کوم پله ئي

خداے شته مدام د ژوند مندري وایم
زه د بنسني چا سره نه کومه
ما د خوږي چيني اوبه شکلي دي

دا معجزه دُ هبت اووینه
چی دُ درد خریکه په اُسمان خوری
دُ اور خری دُ باران خاشکی شی

سپلا ب چی راوری دُ کلونو خاشکی
دُ خوشبویو قافله لوټ شوله جوړ
اوس به دُ کوم تصویر په ډاډ ژوندي یو

دُ نظرونو تماشی اوخوری
دُ ارمانونو می دنیا وراښده
تا دُ رنگونو لوکی راښوی

اک یو تصویر زما پد سترگو کبھی دے
مالہ بہ ٹوک دُخوب تعبیر راکوی
باران و رہنئی او فصلونہ سوزی

ددی وطن فضا سپرہ دومرہ دہ
بخہ هوا کہ ہم را والوئی نو
دجا غریب پد خونہ اور پوری شی

آ لہونی می چرتہ قتل نہ کری
دومرہ خرابہ شوی فضا د وطن
ٹوک پد رہو او بو کبھی بچنے دیی

ٲٲوس ڪوم خو خفه ڪٻڙي به نه
دومره دي ستر ڪو ڪٻڙي وحشتا وٺي د
ته ڪه د ٻسڪار سڀو زغلو ل نه ٺي

ڪور ته ورخه رب دي سر توره مه ڪره
ٻي لوپتھي حُسن رسوا داسي شي
لڪه جي رنگ د لوڪي والسوخي

د ٻسار مٻر مني خيل خاوند ته ويٺل
خدا ڪه شتاه له تاي ستر ڪه هم نه ٻي
ستاد دفتر چٻر اسي ما تنڪوي

راته معلومه د دښمن توره ده
چرنده مدام گرجي په زور د اوږو
ته ترينه لاس واخله نو هڅه به نه وي

که درته غږ نه کوم تېر نه اوڅي
پرېن ده بچي خونده چېرې دې ښه پېژنم
ته د موکي په زور توپونه وهي

پېژندکلو نشته دغور او د لور
ددې وطن زلمي خو داسې نه وو
څوک مې دا زهر گلاوي وينه کښي

زۀ په ساحل د سمندر ورک شمه
د درد د زانو سپل راوالوځي او
د اوازونو په مري غلې شي

دومره اوچت ټوپونه خله ولهي
زما خبرې ته لهم غوږ كېږده لږ
څوك دي الوړې او پزنده نكړي

د سر پروا مينه كښي نه كوم غو
دومره زما قتل اسان مه كښه
زه خه ويستلي اوږده هم نه كومه

پروت که د سلو پردو شاته مه
د نظر پرق به می در اورسوی
هوار د سندر په اوږو الوخم

د خوشکالی بنیاد په غم وی دلار
زما په شونډوڅه قندا خوره شی
لا د غوتی زره خو چاودلے نه دے

اوس غوښه ساده پی راچی او که نه
شیرینی ته پی می په تنگ کبې نه می
نو پلوشی می د سپوږمی سوزوی

دُ رُوح زخمونده موله شمس اووتل
مه خوشحالينه لبونى كه په موبن
اسمان دکانو باران نه وروي

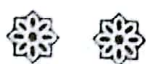

حله ته هي زهر خوروه وينه کښي
خو چي زما د مينې زور اوويني
مرگ هم د نيمې لاري ستون شي زغلي

اسمان بلني د راتلو راکوي
ستوري گدا کوي په ساز د مينې
حئي چي سواره شو د هوا په اډکو

رب دې ژوندی لره خوشه اووایم
دگتو کور دې زره د کانی کپلو
مینه اوس تا باندي اشر نه کوی

شیرینی مه د هه د هوا فچی له
چی ستا د زلفو خوشبویی شی خوری
په اور کنبی اوسوزی ورمی دکلو

زره په بلا بلا مزی غواری خو
طوفان دې مه اوچه له کوره بهر
د خیلو زلفو دام کنبی کپره نه شی

سپو پیمای له تانه یو تیوس کومه
په نیمه شپه د سمندر ننداره
رانيسي ولي د اسمان لمنې

د غټې غوښې نه پر لېږ کوه لږ
واژگه دي چې په بدن اوخته
نیمبو خور کړه د قهوي پيالې کښې

د خودداری د اسمانونو مینې کښې
حکله زنگین مه جوړې خورمه زه
چې ما جوته د چا خورلې نه ده

که جذباتی شوې خان به اونه موی
د خیل رفتار تیزی د لاس لاندې کړه
اس د خو انی دی واکې اونه شلوی

د زړه د درد منزلی سر ټنگه شي
مینه روانه د اوبو غوندي وي
ژوند خو د واورې څم د زر ویلي شي

په سمندر کېنې رېز مرېز شي غرونه
ته چې پستی پستی خبرې کوي
زړه مې د کافي په رنگ تو اونه پوي

بمہ ژوندے ستا د لیدو پہ امید
ولی د نمر د پلوشو سپوری هم
تیاره چایپره پہ گودر خوروی

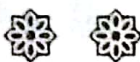

اوس پخیل وس پخیل اختیار کنی نہ م
ماچی رنگینی لوپتی اولیدی
د زانو سبل خان سره یورمه زه

ستا د بناست لبی می مری پہ زرہ کنی
خپله پسته سینہ کنی زور را کره لب
د ژوند دا شور می چرته کلونه نہ کری

د ناز شمله به مې راښپته نه شي
نمر چي پر بوځي نو زما شيريني
شفق شفق خادر په تا غوروي

تا چي تر منځه لويته او وېسته
سپوږمې زما اوستا شوي لاري جدا
ته په فانوس زه په ناموس پي مخم

پوي شومه اوس چي پښته بغه مې
ماڼ چي کړل ما ستا د زندان سينخونه
تا د پيشو پښې په ما خني کړي

دُ پاغونندو باران لمبه لمبه کرم
زه لایه دی فریب کنی گبرومه چی
د واورى غر لاوا نوستلے ته شي

کله گونگېږي د سندرو ژبه
ډېر که ئې غرونه په شا اوتمبوي
اودرېږي نه د اوازونو سقر

زمونډ کورچت که راخاڅي په موبن
شکر په دی خیره هم اوپاسو
چی په تالا میدان خو پاتې نه یو

له حد نه نه اوځم خوځه اوکړمه
د هاغو نرمو کلورينو شونډو
جوته چې اوځمه جوته جوته شم

اودرېني نه د قيامتونو سفر
خو چې په کور کې جينکې پېغلي شي
اواز د تندر غور زېدو واوړمه

څنگه شي ختم از مېنتونه د ژوند
چې يارانونه د سپر لوکېني نو
يوسي شيبې د لوکو رنگونه

اوس زه فالگر ته لاس په خه او بنایم
ستا د تندي گوښي لیدلي د یی ما
زما د لاس کرښو کښي هڅه نشته دے

د کمپیوټر نه یی پوښتنه او کړه
اوبه په ډانگ باندي بیلښي که نه
دی کښي یو پلار په ځی ډزی او کړی

لا د ادراک منزل نه ډېر لری یو
یو نسی ستر کونه خوبونه زما
د ورک نظر تعبیر هی مه راکوه

زما دَ قتل تور درپوري مه شه
ته جي په کپسه کپسه خاندی جینی
پام کوه ماته زاتر غار په نه شی

کپی می یوازی د مابنام تیاره کینی
چی خیل غرور ترینه لمبه پورته کپی
بیا می په سره غرمه کینی سپوری نیسی

داچی د غریه چینه خه شوی دی
ستا د پینن پبو شرنک را او نیسی او
بیا می تر لری انکاری خوروی

نه به ډوبېږي په ساحل کورونه
چې خاموشي د غزاليو سترگو
د سمندر د شور بنياد ايځي دے

ستا نه قربان شمه زما شيريني
تا چې زما په شونډو خوله ايځي وه
هاڅي يوي لمبي مې ژوند خاورې کړو

د موسيقي له مخه خپله ژبه نه وي
پکښې مدام ستا سندرې ز خيالونه
د ژوند رنگونه، تصويرونه وښيي

خاورې شم پوے د اختر و نو په خوند
کشتې کښې ځي، شي له نظره پناه
اوزه د سيند په غاړه ناسته پاتې شم

د سروې اونه چاته نه پيټېږي
ده قدر منده په دا حال، گني نو
نه خو مېوه نيسي نه سپوري لري

خه ځي د ستورو په لټون کښې اوڅو
رانه چاپېس د سمندر اوبه دي
د جنير و مينې کښې ژوندون تېروو

ستاد راتلو بنکالو خوره شوله جور
دي چي د پهل کلي غويرونه ولاړ
د زره درزاد مي نوره لم تبه شوه

جوره تبه توره د غر خيره شي
راشي په منج او شلوي تال د بوډي
د پسرلو باران مي لا ژروي

د شين اسمان باران په شرق اوکله
په کومه ورځ چي دکيدرواده وي
بنارسي په سر دي اونه وينم

۷۷

منه اوبده بانه دي مه برنده
ستا شاهيني نظر جي پورته شي نو
وايم كه باز چرته مرغی اونیوه

زه مختورن نه يم شیرینی زما
د اوبنکو پرقی ستوری هم تت کړی خو
توری چشمی په سترگو کړی دی تا

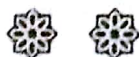

خیل احساسات می په غورخنگ داسی کړی
چی د سرخو سدل راپورته شی نو
زه د اسمان غارو کبې والوخمه

شیرینی خُہ! رب دی ودانہ لره
ستا پہ کنٹلو می زره نہ بدبزی
ما د سیند ونو روانی لیدے دی

خُہ کہ باران پری د سپ لی ورپی
چی د غرمو تاؤ ترپناہ رسی وپتے وو
دھاغو اونو پانہی شنی نہ شولی

خوک لہرو لے شی د ژوند حادثی
لہوا چی لہسی پانہ ہم خوزوی
وہم کہ جونگرہ می طوفان یورپہ

وانی منہ چھی سرے ی شریف
خو ژوند ہم خان لہ غرقولے نہ شم
ستا نہ خو سترکہ دچا ہم نہ رپی

ستا پہ سر کلی سرہ شر کرہہ، خو
بی وچی خنکہ چاتہ لاس واجوم
اوس شوک پہ اوچہ ہم لامبونہ ولہی

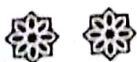

دپر لوے عذاب دے د احساس محرومی
زہ خوشہ ستا لار کنبی ولار نہ و ماہ
تا دموتہ ہارن پہ خہ اووہا

زه د درونو د صحرا تنده يم
ساره چي مي کله په وتوشي نو بيا
خداي شته له شرم نه اوبه اوبه شم

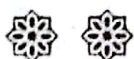

د تعب و نو په فريب تېروتم
ما چي په لاس کښي لوکي اونيوه
نو د بناست رنگونه ټول والوتل

جوړ کړي قيامت د لوپټو الوتل
ستوري را کوز شي د گودر په غاړه
او د اوبو شاخکي اسمان ته رسي

سوچ کڻي شي ورکه جي ورياد شمه زه
ري سو پيه لاس ٿي وي ته ناسته وي او
چينلي هسي بدلوي لپوني

که دي پڙه کڻي وي ارمان د ميني
هلته راجه پيه بهر ته بيا چرتا جي
د پوخ سرک نه کچه لار بيله ده

د سمندر طوفان مي خان سره وڙي
ستا تر کسي سترگي را يادي کر مه
پورته دستورو ڄم ته او خشمه

حُسن دَ مینِ پِه خوند خه پوهېږي
ستا دَ یوی خندا نه زار شیریني
خوري وري دَ کهکشان سلسلي

اوينکي دي اوچي له بنو کره کني
دا دَ احساس چپه به تا ورکه کري
غمي شينده مه دَ صراشو کني

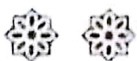

هان رابر شيره کري دَ زړونو درزاه
دَ محبت اواز خو نه ورکېږي
اوس هم فضا وړي زمونږ سندرې

کابڙهٽُ خاڀونہ دي زما شيريني
نوي دلدل کني دڙوند نخه نه کڀي
هڃي راينڪاره کڀه چي يو لار را اوڃي

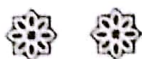

اوينڪي خو کانو کني هم لاري کوي
خو چي نري پکني را تغله ذره
د اوچي دم دے شوک ئي خه اونيبي

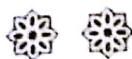

زڙهٽُ مي يو درز کڀي چي دکلي غريب
بکري تک وهي اور اونگوي
پاه نيمه شپه چرته قيامت رانشي

ٲٲڪ وركول خو وي فطرت د لٲم
خداے شته ٲٲٲي يو ورخ به دي ٲٲٲي به جا
د ٲٲي لورخه فرشته خونه وي

ساه ٲٲٲي د وختا جبر ته راكاري ٲٲٲوڪ
داسي د زور سيلو را والوزي ٲٲٲي
به بله واروي د ٲٲٲم كورونه

كانٲي د غره له سره اورغروي
ٲٲٲي مخ ٲٲٲه لاندي ٲٲٲي كورونه وراڻ ٲٲٲي
خود ٲٲٲوفان د زره نه تاؤ نه اوٲي

تہ چي د سيند پھ غارہ کور جو روِي
دہس مبارک دي شہ زما شيس يني
خو کہ سلاب راغے تو بيا بہ خوي

بنگو تہ اوگورہ چي واگي شلوي
دکت پھ لنگہ ي بورقہ پرتہ وي
پہ يوہ خپہ گرجي پھ ٲول کلي کني

خو بنہ دي خپلہ خو وير پيمہ زہ
قا د کولال هنر بي لاري نہ کري
جو رد يوي ختي نہ ٲول لو بني دي

ستا توری سترگی خنک لهری کرمه
ما د زم زم په اوبو هم اووینځه
خو د لسنی داغ می هغسی دے

زره چاته سپک کرمه شیرینی زما
د راز خیره درته ما کوله
خو ستا د خولی پرغولے هم نشه دے

خوک هم د ژوند په خوږو پوه شي هڅه
نکه د کلي د تپانگي مزدوري
خه د اوږو خه د بونو اوسې

تاچي پري شل کاله خواري کړي وي
دغه تصوير ي کباري بازار کښي
په يوه نيمه روپي واخستو نن

تپوس کوه مه ، دخواني دميني
خو په سيلی کښي باديوه اوخته
او ديو چيک سره ي تار او شلوه

زما په خپل زړه باندي وس نه رسي
خوچي درخمه ستا دچم په اړخ
ته د هوا خپو کښي زنجير او تپه

تک شي عذاب د اسمانونو په لور
هسي چې هم راته سپوږمې او خاندي
ستوري مي وريت کړي په چابک درنيا

دا د فېشن جهالت هم اووينه
ا چې الف ته هم کوټک وايي تل
د کتابونو ستال کښې گډځي مدام

خوب ته مي نه پرېږدي دتن زخمو
ژوند د احساس مي تر سحره پوري
دستوماني ويستو سزا را کوي

بي وفايي کڻي دي لهڻج شڪ نشته خو
سياه مڻي اوباسي د الفت سادگي
زر درله جوڙو د اوڙو پوزو ڪري

سمڻي ناه زمونڊ د ڀنار جينگي
که تري چاڀڙو د بوالونه تاو شي
اوخاندي زرد کور کڻي بهر ته ڪري

حسن په لهر رنگ کڻي قيامت جوڙوي
زلفي جي واروي له فغاهه په شا
دومره رنڀا شي جي نظر اوسوزي

اوس ۾ ڏسڻي ڪورنہ ناوختہ ڄمہ
اووائي رب دي ڄواني مرگه ڪري ما
جانہ! ڇي بيا ستانہ ڪيائي نہ ڪوم

تل ۾ تير ياسي د الفت ۾ ڦرڻ
بد دي بلا د تورو سترگو ازار
زه ۾ شينتخه بنجاء اوڀرڻ

وايم ڇي بنڪل دي د تندي ڪوڻي ڪرم
زبه ڪنڀي ڇي لهڻ د ميني تاو نه لري
مراوي به ڄه شي د کاغذ ڪلونه

رافتہ را یاد ستاد لہجی خوابزہ کبری
اوس چہی دہر چاہیلی فون راشی نو
خدا یگو زما د زبہ درزاء تنزہ شی

شیرینی زبہ دی لاندی باندی نشی
اچہ توتی تمانچہ کمرخوی
خداے شتہ ویر پیری لہ ہاگی د پزہ

ستا د خیلوی ارمان می ہم اورشید
خوساہ چہی اووتہ دکلی د زبہ نہ
نو سرتور سر می خوشبووی اولیدی

بيدے نہ شي د بئاست رنگونه
تہ گوداگے ي د فطرت لاسو کيني
د موسمونو پيه قريبا تہروحي

يوه لحظه جي هم هوا بسندہ شي
د زرونو شور د غوب پردي او شلوي
ما د حنكل طوفان کيني ماہ کپروہ

د طوفانونو زور پيه شاتمبوي
د محبت يوه نازکہ خندا
له تاتري د ستره هم پورته ده

دلته خو چغی هم گونگی شی په خوله
د اوازونو دا و بچار کله به
د خاموشی په ربه شوک پویوی

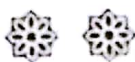

خوند کوی خومره سوز بدل مینه کبی
چی سروی پیغلی می نامه اخلی
اورونه واخلم د چنار اونه شم

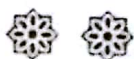

شوک به دی او ورنی د خپلی ویدی
او به خوری سر چی ازمرنه ای ته
هسی غرمبېنی د لومبېر بچیه

خداے شتہ ہیچا تہ ملامتہ نہ یرم
کہ دمہنی بہ تول روان یمہ خو
دُخیل رفتار سلسلہ نہ ماتوم

داسی دُھر ستوری لہون مہ کواہ
پام کواہ کور دی غر غندی اونکپی
اورونہ کرجی دُرنہ جامہ کنبی

دُفطرت ناوی خومرہ ظلم دے دا
حان تہ غاورہ شی دُنہر پلوشی
بہ چا رنہا کپی 'خوک بہ اور سوزوی

ستا خود سری خو په ماسر گرځوي
که چنگنږي ته هم کوږډن شوې ته
په ۷ جم محلت کښې به حلوه او وېشم

بشپړازه بېغلي د واده نه ورسټو
خوند داسې واپوي تپوس مه کوه
لکه کټوي کښې چې کبان پاخه شي

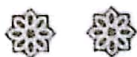

حد ماتول وي هسې ځان درکول
آخر به ماته شي يو ډز به اوکړي
خو به هوا په پوکښې کښې پوکي

دل چالہ ورکپہ دا پچے غبنہ کنبی
دخاوری خوند زما پہ خولہ کنبی دکلا
زہ ستا دکویری پہ خوبو خد کوم

اوس کہ خدہ و ایم گنہگار بہ شہ
ہسی پہ ما بانندی تہمت لگوی
خیلہ خندا دکل پہ وس کنبی نہ دہ

نولے چی مار لہ پہ مری غلے شی
دغوب پردہ ہی دا اواز وشلوی
ژوند گوجا کے دے د فطرت لاسو کنبی

زغملے نہ شي د حوانی زورونه
د سمندر دا کم ظرفی اووینه
په یو غور حنگ باندي اسمانه رسي

چی د بیچی ژبا رایاده شوله
زه ستا د لارو نه واپس راغلمه
بیا می حنکل ته ازمړه او شپه

مسافری دومره اسانی نه دي
چی چکرونو کبني د ژوند راغله نو
سپوږمې ته گوره نیمه پاتی نشوه

په ليرمه شپه ستاد راتگ انتظار
 پروت يم بي وسنه د اسمان د لاندې
 لارې په ما باندې چنې جوړوي

لوتپه مې مه د دلا سوچه فریب
 پروا مې نشته که له تندي مرغه
 داله غلبیل کښې اوبه مه رانیسه

چې معمولي تبه په ما راشي نو
 وښه مې ناسته د پانگ سرته وي
 په سر مې ټوله شپه زورونه کوي

د مومونو قېد کښې ناه راځي عشق
که د بناست جوېن دي تېر شو نو خه
مراوي لانه دي ستا د ياد کلونه

د بناستونو ې بلا واخلمه
چې په دروغه ترېنه لم خفه شم
خوب ورله نه ورځي بيا شپې روڼوي

ما ې تر منځه روغه رانه وسته
زه دواړو دلو خپل دښمن گڼلم
لاړ په پردي سر کښې ې سراوڅوړه

يو دردېدلي پښتون ماته وييل
ما د مراني انجام هم اوليدو
حكه ویر پښمه دخپل سپوري نه

خداے شته جي مرگ موهم ورلے نه شي
جي موشيندل سرونه، لار کڻي دحق
د کربلا تاريخه موبيا نوے کپو

راپيتوم د اسمانونو غرور
په سر مي توره او پزانده ده خو
د سر بازي لوي مي پرښي نه دي

ژوند د فريب صحرا کښې نه تېرېږي
زخمي احساس به اخر چرته اوږم
ستا د تصوير سترگه پرنده اوخته

د حبس نه مړه نه شو شيريني زما
تازه هوا به اوس په کومه راځي
هاغه يوه دروازه هم پورې شوه

شيرينه دا هم اورېدله نه شي
ورته چې وېم زما بېرې خوښه ده
زر شونډې او چې انګننه اوځي

بياي سپو بدمي تندرنیو لي دة جور
پر دة کني نغبتی پلوشی دَ نظر
زما په زرۀ باندي تيارۀ راوي

حُان ترينه تل په فاصله ساتمہ
خو بيا چي هم آرام تہ نہ پر بندِي ما
زردِي وادۀ شي چي تري خلاص شمه زۀ

منہ دَ طبعي کور خالي وي منہ
خه په جرگو باندي صحرا تہ دَ ژوند
باران چي راشي نو طوفان ي اوري

نور د رقيب په خوله باورمنه کوه
چرته په خر باندي هم ناستانه د خو
واني جهاز کني مي سوري کړي دي

د پېغلتوب مي راپاري نه کړي
بلا موده اوشوه شيريني زما
چي هرو خوله مي په خوله انخي نده

د ناوي توب نخري دي نه مته
مه وينه پلار کړه د تلو خوبونه
اوس خو د شلو بچو مور شولې ته

۱۰۴

ا د طلاق د نوم نه مرگ بساه گنهي
خو ازادي ئي دومره خوښي دي چي
چرگ چي هم بانگ اووايي بام ته رسي

هاغه خوبونه ماناه لهر نه دي لا
لاس چي به تا په سينه كڅودلو
او كوركو چرگو به هاگي شاربلي

نور مې ماتم په بي وسي مه كوه
ستا په بنو چي اوښكي اوښكي شي ژوند
شغله شغله ستوري په ما پرېوي

۱۰۵

کہ ئی گوا بنونہ دَ نظر لیدے وے
نومسرا نوبہ و پُلے نہاُ وو
جنگ نہاُ یا پُلے نہ کہتے بنہاُ دے

نہاُ می رائیسی او نہاُ حان را کوی
دَ مدارِی لور دہ شیرینہ زما
پرے راستا کوی پرے را کارِی بیا

چی خیاہ نیوے راتہ اودرینِی لین
نو دَ بناست سپر لی تلوار اونیسی
خانہ بدوش شی چرتہ کپہ اورِی

درېسې سيند خو چاڼ کولې نه شم
يوه د مينې سندرېزه چپه
اوبو را اوږې وه اوبو يوپه

شيرينې خومره زړه را بنکون ووپکني
تا مې مری باندي چاره را بنکله
او ما د نوي ژوند تصوير بنکلوو

سوچ مې کاو خومره بي رسمه د ژوند
بر بوکي مې کړي د سيند په مينه
بيا راله يو لحظه کني سر ماتوي

رنگ رنگ گلونه می راورپی دوخو
چی ته رانغلی نو شیرینی زما
کانو په ما پوری خندا اوکرله

خه خونددورد مینی جنگ دے کنه
زه چی تری پورته په کوته اوختم
ا د سنگی منجه ته راکوزه شوله

د فح سرخی می په اوبو لاهوشوی
داسی بدل کرم از مینتونود ژوند
که چی سرو سره پاره اوکی

منافقت د ژوند وژلمه خو
نن ځي ماشوم ځي په مخ ښکل کړمه
ما وے که مانه فرېسته جوړه شوه

د چھت پکے بي حده تيز تاوېده
ځي ورله مخي له مرغی وړغله
مانه ئي خپلي بي و سي يادي کړي

ښه ورتا پته ده خو غږ نه کوي
اڦ د کوچوان کا کا تانگه کلي کښي
لهره ورخ شومره حادخي زېږوي

هر يو امکان هي دخپو لاندې دخو
چې ستا اوږده بانه رابرنه شي په ما
دخپل ايجاد لاره کښي خنډ جوړ شمه

د لولکو مينې هي ژوند خاورې کړو
چې د رنگونو تماشي له تلمه
نو د بناست کلي کښي سپومات کړمه

لوبي کوهه لهخه درنه غږ ته کوم
ستا د فرېب فرېب بناست نه لوکه
زه دې د ژوند په حقيقت پوه کړمه

وېم که څوک ماته اوازونه کوي
په نيمه شپه رانه خوبونه تېښتي
بيا به پيريان بوتل کښي نه بندوم

چپ ېي دسترگونه راغلي وو خو
چاراته وپل تا ېي صفت کړي دے
حکه په خپل تصوير مين شومه زه

دغي چکر خو زمانې اوځورې
ستا د رفتار غمغه نيولې نه شم
خم چرتنه ځان له بله لار گورمه

تہ چي زما پيا شا ولاړه وي نو
زه دخپل حاه نه خوزيدلے نه شوم
ستا بيلتانه مي حكه ملا ماته كره

ناوي زما مانه خوشحاله خاه شي
كش چي شي تنزه مي درزاء شي دزړه
د بناپيرو وطن كني ژوند تېروم

خپله خپل خان راتولو له نه شي
د اباسين چي به هيري شي ستا
كه دي رنگونه د اظهار اوليدل

خداے شتہ پہ تا پاندي مینِ به خو
مینہ دُ نور و سره حُکھ کوم
دُ ژوند دِ رامه کبني مې کردار دغه دے

ستا لوپتې حُان کبني را نغبتے یمه
چي دُ سفر په نیت روان شمه نو
دُ هري لاري په سر تا اووینم

زه سرد لاندې راگوزارنه شمه
نن دُ ژوندون دُ کوه قاف لارو کبني
ستا دُ وجود خوشبوی رقص نکوی

خومره کم ظرفه د فطرتا ناوي ده
ته جي په ليو کښي اوبه را کوي
واخله اور تنده مي لايانه شي

وايي دخيل زړه نه مجبوره يمه
که ته مي اورته هم وراچوي نو
دواړه لاسونه به دي زه بنکوم

د سپو نه خان خلاصول گران خوندي
بس يو هډوکه ورته واچوه نو
دوي به پري خپلو کښي جنگونه کوي

د مومونو اعتبار خاوري شو
د امتحان مرحله تيره نه ده
چيني غونزې د کابل مېوه کني

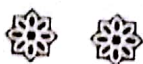

په خپلو وينو ي لاسونه سره وو
يوې ماشومې په سلگو کني وييل
توبه، نکريزي به بيان نه غواړمه

زه به دخه اخه نه توبه اوباسم
يوخوا روا کارونه نه کوي خوک
بل خوا حيا راخي شرمېږمه زه

حُان به په اوبسکو کښې را اونغاړمه
د کلاب پانډه په کشتۍ شي زما
بيا د سيند په سر هوار گر حُماه

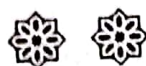

سمندرونه مې خوټکښې زړه کښې
په دې طوفان کښې چرتاه ورک. نه شمه
ته مې يوه اوبسکه ليدلې نه شي

زه چې دخپل پي ژړا اووينم
له خې په حُان پوښ نه شمه پاسمه زر
حُان د مور غښې له وراورسم

بس خو ایمان دی خداے نصیب کړي زما
زه نه ولي يمه نه پير فقير يم
زما په قبر دي ميلې نه لگي

له شخ دي د مينې په خوند پوه نه کړمه
ستا ساز بينتو ب له سره خلاص نکړي ما
پاسه د مور خواله دي خان رسوه

د لوږې تندي نه به مې شي اخر
له غې سپين بزيري مزدور ماته ويل
د لوږو گټې ته خو لاس نه نيسي

دا هم دَ حُان سره دھوکه ده یوه
اوبږي. پچي چي مي په خوب اوده شي
لاړي مي تېري شي زه ساه واخلمه

وايي زه خپل پالنگ ته حان رسوم
نوره بڼي ايسارېدله نه شم
ستاسو کتونو کڼي کټل شوي دي

زه له دروغونه نفرت کومه
خو له وطنه چرته او تښتمه
خلق مي وژني که رښتيا وایمه

راته د کور لاره هم یاده نه ده
تاچی ورونه د زندان لری کپل
اوس به د زړه دردونه چرتنه اوږم

خه که د شپې د بلا خوله وازه ده
خو زما لاری له راتللی نه شی
زه ستا دسترگوپه رنیا پسی خم

دلته په یو حال کښې هم خپر نشته
شوکی چې له غاره د نفرت را اوچی
د محبت توره یی سر غوڅوی

راباندي پوءِ ده حڪه مخ واروي
كه خيل غمونه ي پيرزو كهل په ما
مريه له ويري خوشحالي ته شمه

تاته گناه نشته شيريني زما
كه ازبستونونه په شاشوي د ژوند
چا په توده زمكه قدم ايخي دے

يو اکائي ده ټول د مينې جهان
اوبده باننه چي اوركي پاسوي
ستوري په نيمه شپه اتن واچوي

سَاه رانده اونه سُي وِير پيمه زه
چي ستا تصوير سره خبري كوم
مانه زما د زره درزاء هره شي

خان چي په ماهسي کون کړه دے تا
انر به خپله لاره واخلمه زه
تر خو به تاته اوازونه كوم

چي ي د زني خال ته گوټي نيسم
شيرينه ما باندي راسره غوندي شي
وايي زه سپينه يمه توره نه يم

زما تصوير ته په ٿرا کني وائي
د تور و غرونو پناه شوي ئي خو
ستا د راتلو خوبونه اوس هم وينم

لور چي اوده شوله زما غيڙه کني
راسره غم شوما ويئل خان سره
ستا پيغلوپ راته خبري اونگري

کني نو ما به شاه شاه نه وو کري
خود رشتو منج کني راگير داسي يم
خوب هم پخيله خوبه نه وينماه

رب به دې روغه کړې شيريني زما
ستا بيماري که ډېره هم لويه وي
د رب د فضل وړاندي هڅه هم نه ده

د ذهنيته نه ئې خبر يمه بنه
رقيب پېچي ستا په حقله سوچ کوي نو
دا په ډېران اگريستي بلوي

زه به ورځم د حادثو مخي له
که مې د ژوند اوربشه پاتې وي نو
دا تندرونه ما وژلې نه شي

ما وِروِي دَ دروغِرتنو رِستيا
چي په اسمان کښي بجلي پرق او هي
نو طوفاني شپه توره هم درته شي

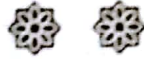

هسي نه تور مي په لمن پوري شي
پخو کورونوته هم سيب او لگي
چي د اوبو وتلو لار بنده شي

کومه ښکلا دي وايه اوستايه
ستا انگي چي مړاوي مړاوي شي نو
د موسونونه خراج اخلي

نور دَسپر لو پِه ذکر ناهُ تَپر وِخُم
وارِہ رنگونہ چي راپول شي پِه حُلے
نو ترينہ ستا يوه ادا جورِہ شي

حُہ خيلہ لار نيسہ پروا مہ کوه
مانکے چي چي د اوازونوپہ لور
نو سمندر ترينہ کشتي دويوي

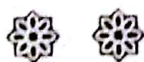

توره او دال به غورخولي وو ما
خو چي مغبيري د حالاتوشپہ نو
چاپبرہ پرق د اورکو اووويم

چې د بدن وړې دې بڼکل کړمه نو
بيا د کلونو بن کښې نه خائېم
ما لوکي خان سره والوزوي

داسې د کلي د چيني په غاړه
چې ستا بناست راله اواز راكوي
زما سندرې به گونگي څنگه شي

په خاموشي باندي ئې مه تېروځه
د قريبونو مرحلې غوڅې كړه
چې زور پرې راشي نو اواز به كوي

خه شوي د کلي او د بنار فاصلي
کشمي پرانستي جينکي را اوخي
او طوفانونه سر راپورته نه کړي

نماشونه د جلوو مه کوي
زموښ د کلي دا کچه کورونه
دي طوفانونوته د پينگي نه دي

خوک تر پنه سترگي پرانستلي نه شي
زموښه چم ته د سندرو په ډاډ
هوا راوړي د لوپو سپلونه

تہ چي ريسوت باندی چہتل بدلوئ
شیں یئی دی سوچ کئی راگہر شہ زہ
دا سلسلی دی رانہ ورکہ تہ کپی

اوس می تصویر ہم پترند لے تہ شم
پردو درشلو می نظر یورپو
زہ دخیل کورپہ دروازہ تہ وحم

ا د باران شپہ دی جو پھرہ کپہ
کچہ کوتہ چي شخبده پہ تا
او تا زما د کور زخیر شرنگوؤ

په کور کښې اک یوازې ناستمه زه
د کتاب پانې اړوم په منه
اوس مې په سترگو شوک لاسونه نه زږدي

او وایي ستا خبرې نه ختمېږي
مور به زما میراته پاتې کړي ما
خه چې کونتروته دانې واچوم

بې شکه ته یې زما ولسم کښه
خوزه په لږجا هم باور نه کوم
ما د کښې لاس کښې گومنه لیدي ده

ما پيه مري دَ غوا چاره رابنكله
خوچي مي ستا اوبنكو ته پام اوکرونو
خداي شته زمانه کليمه هبره شوه

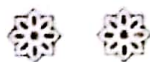

زه به د دريو پوري هندسي شمارمه
ته که د خيل مدارنه اوننه وقي
د خيل خاوند سربه دي غوڅ اوويني

وايم چي شل دزه دي زه اولم
توره چي لاس کني د د بنمن ورکوي
بيا تري د سر خپرونه غواړي ثلمه

قاتله تہ کہ ما وژل غواړې نو
بښه په اخلاص راسره مينه اوکړه
زه په گواښونو درکو نه مرمه

زه په الوتې لولکې پسې تلم
لا رانيوه مې چې ازاده مې کړه
ما د مرغی خوله کښې ملخه اولیده

اوس مې دا خور وجود راټول شکنجه کړم
چې مخامخ پکښې ولاړه وې ته
نن مې هم هاغه اینه ماته کړه

ذري ذري شي د بنڪاري تپوپڪه
ساڪاڻي اوڻي له تنکو پيغلو نه
ته ڇي د زانو په سيل ڌري کوي

خدا ۽ شه ڇي خان به په خامار اوچيچم
خوکه مي ياد وي د بناست مس مني
ستا په کشتو کني به کلاب نه ڀدمه

هرخه ڇي کني غولدن ته نه خم
دخپاي مور يوي خندانه به زه
دغسي سل شل بي ايح ڇي زار کپمه

دا ماد شاه هم معمولی خون نه ده
پینگای پی ماسسه تصویر ویستلو
گوره زما کیره کبی ریل ختم شو

کام ترینه خنکه په خفکان واپوم
لکه دیت می خان ته کاک اودروی
یوه لحظه کبی دپرو قیسه ده

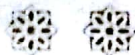

شیرینی تا پی ورته کل لپه کپو
سیند خونپه شولو په واک کبی نه ده
د کبی سره خوله ماشومان دوبوی

شنگه راغله يمه ستا کلي ته
شيريني ههخ رانه تپوس مه کوه
ما د خيل زره دپاسه خپي ايخي ري

سرچي مي غوش کړي نوشيرينه زما
وايي زه دا د وينو کښه گورم
چي د درياب اوبه ي چرته اوږي

وه لپونى له کوره مه راوځه
چاپيره کلي کني سيلو الوزي
په تابه لاره کني لمن واږوي

چی ستومانی لزه ویستل اوغوارپی
هوا ئی پانپی پانپی خور کری وجود
د کل خدا هم حادشه ده د ژوند

شیرینی اوس اووایه شه اوکومه
ما د خیل زره دغل نه ربه پر بکره
خوماته بیا هم اوازونه کوی

پر بن ده بی دغسی دی خلق رقی
درته به گفت قدری چاکر نه وو
خوستایه خوله کنی هرو ربه نشه

اوس مې تنکې غوښتنې وس کښې نه دي
که تا پرې سترگې راويستلې وي نو
واړه به دومره په سر نه ووختي

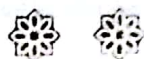

دا سادگي ئې نشي تور په لمن
گوره چې تېز باران کښې ښکلې جينې
د لويې د لاندي خان پټوي

پلار دې زما بابا ته، ښه کړي دي
که ته زما په خوله باور نه کوي
ورشه د مور نه دي پوښتنه اوکړه

خبره وړاندې نه پرېکړې بڼه ده
 داسې چې بوسو کښې اوبه بوځي نو
 هسې نه ورستو ترې لانجه جوړه شي

توپونه بڼه نه وي نادانې جينې
 که لاس او خپه دې لږه هم شي خطا
 بيا به دسترگو لگېدو نه اوځي

د کلي دا دستور چې خوښ نه شولو
 بېغلي کتوي په نغري پرېږدي او
 دکاوندې کره تنور لمبه کړي

آپي انگن کني به چرقاو کوو تا
او زه به تاسو ڪره درغلمه
نو ڄومره ختي به تري جوڙي شولي

په زره کني خان سره ڪرم ريمه
دي کني به خاوري سترگي ورشي زما
پالنگ چي ٻوله شيه چغار کوي ستا

خاوري ڄوڪ پوءِ شي به خوندونوڏروند
زمونن وطن کني چي سپرلي راڻي نو
لوڙه دميني به اوگو سورة شي

دَ سِيخكو غوندي ژوندون دے زما
توره تياره کني پلوشي وشمه
دَ کلبدنو لاس کني اور واخلمه

نن يو سپين بزيدي په ژراکني وييل
لونه مي تبتني ايسار پني نه اوس
بيا به طوطيان په کور کني نه سامه

خاوري به وده زما قام اوموي
اونه چي هم دلته راپورته کړي سر
زلي يي شانگي په تېرونو وهي

لاخو دي ستره جي غريدي نه دي
دڙوند رنده به دي هوار داسي ڪري
دا ستغي سپوري به له تاهري شي

دڙوند يوي غري دي زور اوبه ڪرو
دا حادثي خوبه راڻي او ڻي به
او لاختا دڙني خال تازه دے

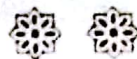

يو د اتيا ڪالو سپين ڀيري بودا
گوري په دش باندې بر بند فلمونه
اوناست دے لاسو ڪنڀي تسبي اروي

اوس چي د سيند په غاړه ناستايمه زه
او د اويو چي راتاؤ شي له ما
وايم که ستا د زړه درزء مپزه شوه

سترگي چي مانه اړولي دي تا
زه د ساحل طرفته زور کومه
خود درياب چي مي خان سره وړي

نن خو مي ټول بدن دردونه کوي
شيريني غبره کني مي ملک اونيسه
که ستومانۍ مي د وجود اووتي

تہ کل فروشہ ، زہ مین د کلو
ستا او زما نظر کنبی دہر فرق دے
تہ بہ شیلی زہ بہ شیلی ہسی تم

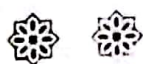

اووایی دا فضول خرچی نہ منم
ہاغہ مہرمن مانہ خفہ دہ بہ دی
ہفتہ کنبی دواہ ورچی یا پچی خورم زہ

سادہ جینی ہسی خان ولج خوری
ہغوی د شعی وجود خہ اوزغی
خوکچی بہ کلی کنبی سکارہ پتوی

پيغلي زلمي د ښار د پارک په خوله کښي
خومره دخپل مقام نه لاندې راځي
چي د موټر توري شيشي خپروي

لصحنه د ژوندون غوښتنې نه پېرني
خداي شته چي سل کاله په درستو لارو
موبن چي يوه کښته کهرې وړاندې کړه

دا بي حسي به مانده ساه اوباسي
د ژوند احساس پکښي غورځنگ نه کوي
ستا د خواني تصويرونو په خوب او ده دے

رو رو می تانه اعتبار پاسیده
ستا محبت هم اخباری بیان شو
د پروف خامی پکنی بلا دبری دی

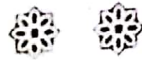

د ژوند په داسی مرحله کښی یمه
هر یو ماشوم چی راته اوغاندی نو
زما پری مینه د چو ماته شی

چی یو طوطی می بند یوان اولیدو
ویدل می گسرجور په پنجره کښی شومه
رب دی وزری د چا نه پر بکوی

چي پيه اسمان گوري وريجي راشي
ماته دهاغي چم قيصه ياده كري
چي اوسيدونكي ئي سلاب اوپري دو

خداي شته دگور مي دروازه نشته دے
خوزه راگير پيه دي فريب كني مه
چي هواكافي ماته ور ڊبوي

زړه مي درزبني چي ئي اونه وينم
د سميته اود نعمان مينه مي
په خيل حسان باندې هم ماته نه شي

۱۴۵

په خیال او باسه ستومانې شیرینې
خه بی حجابیه دې دنس پلوشې
ستا تصویرونه په دیوال جوړوي

درنی ورنگی په اسمان شوی خوری
اوس د خنک نه په تلوار راوځ
دلته د تندر غور زېدو ویره ده

اے د رنگینې لوپې مېرمنې
ته چې اودکې او سیلی والوزي
وېم که هندو رانه کشمیر یورپو

دُ گو درونه دَ بناست بلبله
چي دُ اوبو خاڻڪي را اولي په ما
نو چارچاپس په کلي اور پوري شي

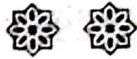

ته که سوره شوي د هوا په اوکته
خو د اثر نه مي وتلي نه شي
زما دُ اس رفتار به تالاندي کړي

زه چي سرتور سر جينگي اووينم
په زړه کښي حان سره کم رېبمه
د وخت طوفان به مونږه چرته اوږي

مالہ زما د سوال جواب راکرہ تہ
مہرمنی نیت کہ دی صفا وی د پیر
بیا یہ وینتو وی حضاب نگوی

تاچی زما یہ لاس دستخط کرے وو
داسی شو وراں نکہ دریا ب د کلی
کچہ کورونہ یہ ابو لاهو کری

خان می یہ اور پوری نیولے دے بس
کہ زما سوی مخے تہ پام نہ کوی
ما سرہ ہنچے نشتہ ثبوت دمینی

ميوڻي د ڙي مازينگر څرمنه زه
 نا ځي سوي پورځا راجهت څرمنه نو
 پوره لحظه څرمنه ټوله څرمنه شوه

غم زما زړه داسي خوږه نه ده
 وږي مې ځان باندې خواره څرمنه
 خو د ځندا هنر مې زده نه شوه

دغه احساس به په ځا اوږي ما
 پيغلي ځي هم تندي څرمنه
 وایم که ماته سلامونه څرمنه

اوس که زه مرماه خو خوابزه به و بشم
يوئ کمزوري د انار اوئي نن
يو زور اور طوفان په شامبوو

نن مي جور بله خوردکشي اوکرله
ستا لويپتي نه چي مفلر جور شولو
زما شمله توره هم هسکه شوله

دغه علت به تربنه خنکه اوئي
د بيداري نغمه چي وايمه زه
زما د قام زلمي په خوب اوډه شي

دَ کَانُو بِنَار دے گورِ پامِ بے کوی
بیا بے خیلِ حانِ راتو لو لے نہ شَم
ستادَ سنکارِ آسنہ ماتہ نہ شی

دا خیلِ بِنکاريِ فطرتِ بے ما رو بوی
چرتہ چي اووینمِ روانیِ اوبہ
وہم کہ پے زانو پسیِ مندی و ہم

گوتی بے مرو پری بیا، خوہتے بہ نہ وی
زما رقیبِ دَ اوچیِ دم دے گورِ
وہ لوکی پے فاصلہ تریِ اوسہ

ژوند د بقا د اندیننو مپوه ده
که د تخلیق شعور بخي نه لري
نو چرکه ولي په هاگو ناسته وي

د موسمونو جين او خورې جوړه
د ينار پنځه بنگله چې ته پرېږدي او
د کليي شاره کور ته ترې کډه کوي

نور د کبيل تارونه مه خوروه
زما د ژوند تصوير ترې نه سازېږي
ستا د تهذيب رنگونه ما اوليدل

دَ کَانُو بِنَار دے گورِ پام بیہ کوی
بیا بیہ خیل حان راتو لو لے نہ شَم
ستاد سنکار آئینہ ماتہ نہ شی

دا خیل بِنکاري قطرت بہ ما دو بوي
چرتہ چي اووینم روانی اوبہ
وہم کہ یہ زانو پسي منہی و ہم

کوتی بہ مرو پي بیا 'خوہے بہ نہ وی
زما رقیب د اوچی دم دے گورِ
وہ لوکی یہ فاصلہ تری اوسہ

ژوند د بقا د اندیننو مېوه ده
که د تخلیق شعور بڼې ته لري
نو چرکه ولې په هاګو ناسته وي

د موسمونو جیب او خورې جوړ
د ښار پنځه بنگله چې ته پرېږدي او
د کلي شاپ کور ته ترې کډه کوي

نور د کبیل تارونه مه خوروه
زما د ژوند تصویر ترې ته سازېږي
ستا د تهذيب رنگونه ما اوليدل

له دي ولسونونه بهر را اوځه
لاکه خبرې ئې زده کړې نه دي
د خارونې مخوکه مه پرېکوه

حې په خټکل کينې په ماشه راغله نو
سپوږمې د اوتو مينې کينې خاپه کړلو
خان ته د چاسترگې را يادې کړمه

خدا ښه زما دغه مطلب خو نه وو
ما چې در ياد کړو دشکونو امېل
په تا نرې نرې خوله راغله

ستا صحت کني مي خيل خان کانہ کپو
لاس کني مي هڻي نشتا شيريني زما
تا له گجري له کوي راورمه زه

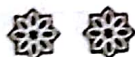

ستا سادگي مي ژروي . لپوني
ته له هغوي نه دخير طمع کوي
ثوک چي مدام کلي کني سپي جنگوي

د انتظار لسي قیامت وي کلي
زه داسي خاشکي خاشکي ويلی شومه
لکه کلاب چي ثوک په اور اونيبي

چي ۱ زما دپاره کور پرېځ وو
۱ لپونۍ دومره بي وسه شوه چي
زما کتاب په کبابي خړخوي

د دواړو روغه اوس بلاگرانه ده
لاره د ژوند ترې بيله کړې ده ما
وخت په يوه ځي زه په بله ځمه

نن يو بوډا ته ايسني اوويږل
ستا د غوږونو وينسته هم سپين شو خو
اوس هم د پغلو په خندا تيروي

موبن د صحرا فریب کښې ژوند تېرو
خاوري سمون او خوري کارونه زمونږ
ناست یو مدام له شگو پرې غرو

نه زور منو او نه زیاتے کوو موبن
واوره د امن پاه فریب کښې ورکه
موبنه د باز مښو کي نه پرېکوو

تازه تازه وي د دالان سپوري ته
پازه ئي مراوي کړي د نس پلوشي
پغلي زمونږ د مني پلانته غوندي دي

بنکاره کوم ئی دَ حوانی رنگونه
زه دَ فطرت ناوی دَ لاسه نیسم
او په دولی کنبی ئی دَ خیال کینوم

شیرینی گرحم دَ کلام لارو کنبی
چی ستا دَ ژوند غری را یادې شي نو
دَ گورو اونو بن کنبی اور واغلمه

اومنه سر به دی دَ خپو لاندی کړم
په لږڅې فریب کنبی راگېر پېسه نه
زه دَ مارانو نسل بنه پېژنم

که یو شو ورځی وی برداشتا به کرم
زه دومه لویه سینه هم نه لرم
چی تل به ستا ماشوم له پور وړکوم

زه د گناه بازار ته هم تله وم
خو چی د مور او بڼکی رایادی شوې
توبه می او ویسته واپس راغلمه

لار پکښې نه موی د نهر پلوشې
تازه هوا پکښې بڼې نه لگی
د ژوند په داسې تاخانی کښې اوسو

زما پيه تشو کتو اور لمبهه شوي
خو هاغه دخت کښي د پښتو چرتوي
د تبار درزيان پچي درله ناپ اخلي

د ابادي پکښي درک نه نكي
د سر مخانو اوازونه اورم
په ما پيه داسي خاڼي کښي شپه راغله

اوس زه د کلي پيه ناموس باندي مرم
ما پچي مي لورينکل کړه پيه د وارو مخو
يو د رڼا سلاب کښي ورک شومه زه

د پلوشو سفر دې وړاندې چې خو
د بناستونو د سپوږمۍ انتظار
زما په مخ توري حلقې جوړوي

ستا په یادونو کې مې ژوند خوندي شو
دا د دریاب د سر نقشونه نه دي
چې حادثې به یې د خان سره وپري

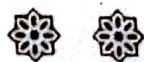

شیرینې ستا خوځلوې خونې وې
چې خپلې بډې ورځ ته اوگورمه
نو زما سپوره نمرۍ هم اوڅلي

ههڻي پابندي چي په تانه گوي
مخ کښي هډو کي راوتاي دي ستا
ته د خاوند ازاد خيالي يورلي

منم چي ته ما سره مينه کوي
خوزه دي بيا هم خپل لږ نه شم
ستاسو د کور چار دي واري نشته دے

ههڻي ازادي راته حاصلې نه شوې
وضاحتونو کښي مو ژوند تېر شولو
مونږه په يو بل اعتماد نه کوو

پيغلي ويئل خيلو همزولو ته نن
چي د بنگاري دسترگو شمع مڙه شي
هله په خيل پالنگ کيني خوب اوکرمه

ته دکالچي يوه ساده پيغله ي
زه خوشحالينم چي نزدې راځي خو
خه! د بابا پوزه دي مه پرکوه

د بنار مير مني ته خبر ي که نه
ديو مزدور سترے ستومانه وجود
خومره دمه شي چي ستا کوراويني

چي منڊي ترپي مي د ژوند سترپي ڪري
سترگوت سٽا تصوير را وڙاندي ڪر مه
زه د وختونو له چڪر نه اوڻم

اوس زه پنجهل ڀه خان شڪ کومه
ٻول رانه وائي بد عمله ئي ته
ميني زما د جي ڪونه و رانه ڪره

ما دي ڀه سر لوي دعوي ڪري وي
خوتا زما د لاسه لاس رانگلو
اوس زه ڀه کوم تاخ ڪنڀي هاڳي و اڇوم

په شرق دې اولگي رسمونه د بنار
چې د کسري کړکي مې بېرته کړله
ما د لوسې کتې کښې مېلو اوليدۀ

خومره بسياره د د درياب د مينې
وېم که ما تخت د سلیمان قبضه کړو
پېغلي چې تا ماله تپانې را کړله

د يوې پېغلي بي وسي مې وژني
تسده ماتېږي نه زما د نظر
ناوې که ټوله د کالو ډکه شي

ته راته خاندې خوشيرينې زما
د ژوند له خپس نه مې باور پاسوي
ستا په کښو کښې چې کلاب مړاوي شي

د هر سپرلي د موسدونه منگنې
موين د نختر د اونوگر کپه وو
ددي سرک غاړې خالي ولې شوي

بوج چې دې لب هم په اوږو پرېوځي
لکه د چرگې اواز نه کوي
ته د تخليق عذاب زغملې نه شي

واورہ راغلی چي ساخنہ لہ ئي تہ
سترگي لہ تانہ حُکہ نہ اوباسم
چي دغہ سترگي دي ويستل غوارپہ

زر دہ چي شاري شي ججري د کلي
اوس کہ زلمي چرتہ يوحائے اوينم
خپلہ درنہ او د بل سپکہ وائي

سرتوري مہ راحہ زمونن کلي تہ
تا چي پہ کومہ زمکہ خپہ اينجي دہ
هلتہ د خلقونہ جاي اوتي دي

دَمرگِ پِه خوله باندِي دَرُوند زِ پَر دے
هَلتہ چِي ستا سرُہ انگی اوبوشو
دلته دَکانو نہ شغلي اووتِي

دَ بنارِ بي حسہ مرمريني پيغلي
کلہ چِي ستا بدن خوله اونيسي
وہم کہ شوک بُت دَ سومات لاسبوي

يوِي بنارِي راتہ سگوکيني ويئل
تاتہ زمونزہ دَرُوند پتہ نشتہ
لہرہ دَ بنارِ جيني خرابہ نہ وي

د سمندر چيپي شماري دي چا
زما د غم مانه تپوس مه کوه
چرتاه حساب کتاب کني تهر نه وځي

اوخاندي ماته، لپوني اوواځي
حان د ژوندون سختو ته حکه نيسم
د غره لمنه کني چيني را اوځي

د احساساتو ژبه مه کونگوه
د خوشحالو اظهار د حان دپاره
دا گداگاني ضروري نه کني

حُان مې د ژوند پيښره کښې بتدليدلو
چې د وجدات دروازه بهرته شوله
ما د زرگونو کالو لار سر کپله

څنگه به حق د چارالاندې کومه
ما د رېل کاري د پايو منډه کښې
د يو مزدور د سر ټوټې اوليدې

جوړې زما ضمير په حق اورسېد
گوره چاپېره اذانونه کښې
خو د خپل خاڼې نه هډو برق نه وهم

خوئی له ئی نه راوړمه وېزم کوی
تا پچی د سود په مال خیرات کړدے
په ما حرام شه، د خنزیر غوښه شه

لصی بی حایه اندینو او خوړی
گنی نو ستانه گیس چا پد شین نی
قلا هم تاو دده او رنیا هم شته دے

تبه که ستا سر ته ختلی نه دده
پر بنده د مینی په جواب کینی به تا
د خیل کا کا زوے ته کنخل نه کول

اُف خه ټپه ټپه شپه شپه وای
د هاینکو نوې جواب نشته دے
خوک دې اظهار غوندې غزل اولکي

لهره موقع د لوبو ټوقونه وي
کارچي وران اوکړي نو نڅري مه کوه
لهي نه تاله په مري غله شم

زما ناموس له هرڅه مخکې دے خو
خپل قامت پروا دې هم اوسکړه
دا ي په کم فرم کښې تصوير ځايوي

ما درته خپل خون درېڅنبلې دے خو
دومره را اووايه شيرينې زما
ته هې د ژوند جواز په خه رد کوي

خه لېونټاري خپله لاره نيسه
ته ورته مخکې ورستو کېږي خله
سپي به په تا سپي زځي اوشلوي

چاپېره کورم او قدم اخلمه
زه د ناموس ساتلو غم کېږي مدام
تل د بنکاري دسترگو لار خارماه

ستا شخصیت د او بو جگ د منه
خه که دخیل فاوند ناموس نه شوې
بیا اخر بنجه خان ته وای په خه

ا چي له ورايه به ي زه اوليدم
او ناگرهانه به ي خوله گونگه شوه
اوس د طوطي په شان خبري کوي

وېم که شوک ما باندې کورې وروي
د پښتو بڼې چي اووینمه
د ډگړې د پاسه خپې وروي

منم زما د سوي مخ شيريني
بيني په تا باندي اشر نشته خو
هل دي په لاس کيني پاني پاني شولو

يو پنجابي راته پغور کوو چي
ا پيننه پغله مدام ما سره
د سيکس موضوع باندي خبري کوي

پغلي چي نن ستا د رشل مخي ته
ماتي ژرندي دي د بکسونو پر تي
چا جوړ د خپله کوره غلا کړي ده

د کائات د زره درزاه يمه خو
چي ستا دسترگو رنابي ته شي
وايم که غار کني د تير و بندي يم

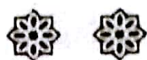

گو تي چي شمارمه په سوچ کني ورک يم
شيريني ماته لپونه مه وايه
دا خو زه ستا بي وفايي يادوم

ستا د فربيا له ژوند نه مرگ بشه گنم
د سمندر چيو ته خان سپارمه
خو د کاغذ کشتي کني نه کپنه

دَهاڻِڪو ناوِي خبِره واورة
اوڻڪه زما دَ بدن ٿوله وينه
تخو زما قام ته اورڪي پرڳوهه

شِيرِ يني ربا دي په امان کني لره
ستا به دا اوبسکي له بنو اوچي شي
خوزه به خاڻڪي خاڻڪي وي لي شمه

دَ موضوعاتو لهڻي ڪم نشته خو
ستا دَ بناست لهن چي نه پر پر دمه
په ژوند دَ ميني حکومت غوارمه

دَهر مانجھ نہ پس دعا غواڙي دا
مات ٿي ڪڙي ربه دَ دينهن لاسونه
زما جانان ته ڇي تاوان رسوي

واوره دَ خور او لور ناموس سامه
بيا داسي ما ياندي راپيٽه نه شي
گني نهنه ڪني به دي سر پورته ڪرم

دَ بنار او بو درنه لشه او وڀسته
شور ڇي شي ساز، په سورپه ننوڻي
تاخو دَ سر دپاسه سر نه منته

اوس مي ٻه سترگو باندي بنه نه لکي
ستا خانگيدلے ٻرتو غاين خاوري شه
د مڻ سرخي دي ٻه اوبو يورپي

ته جي ٻنهي ٻنهي خبري کوي
زما جانان زما نياز بين چيه
وڳم جي ٻه دوارو مخو نسل ڪر مه تا

اوس راتہ خيل زخونه بناي خله
جي ٻه يو هائے کني گدو وڳو جوشي نو
بيا پکني لهر شوک ٻه غونڊر سکو لکي

اوس به سنکار له دحان چرتہ درومی
تاچی به کافی زما مے ویشتلو
نو اینہ دی دکور ماتہ کرلہ

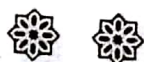

پوزہ دی پری مہ شہ دقام، لونہ
داتہ دکلی بہ دی شاپہ، لارہ
اووایہ لہر مازیگر چرتہ زغلی

د ژوند دہری کشالی سمون وی
لن بہ دی ماتہ انتظار کپے وے
دومرہ دکوے توپ ضرورت خونہ وو

اسمان ته رسم په غورخنگ د ميني
خان راته خدايگو شاه زاده بنکاره شي
ما چي شيرينه په پندروس اولي

دغه شعور ورله ورکې دے چا
بنکاري چي کوته په کوترې کېږدي نو
په شي له اونونه مارغان والوچي

ماد تاوان سوداخونه ده کړي
ورک چي د زلفو په خنگل کېږي شمه
د بناستونو خزاني اوموم

دَ بِنَاؤُتُونُوخُوبُ كِه لِهَم اُووِينِم
دَ اَزغُو تَرخِي اُوْبِه اُوْحِكْمِه
لِهِيح دَ حُوَانِي پِه خُوْبُو پُو كُنَه شُومِه

دَ مَوْرُولِي جَذِبِه دِي سَتَايْمِه زَه
تَه چِي پَرْدِي مَاشُومَانِ هَم اُووِينِي
سَتَالِه سِينُونِه دَ پِيُو دَارِي اُوْحِي

دَ كُور كَارُونِه دَرْتَه پِنْدِ پَرَاتَه دِي
غَرِيْبِه پِيْغَلَه يُو سَنكَار مَه كُوه
سَتَا پِه قَسْمَتِ كِنِي شَاه زَادَه نَشْتَه دَ

خه ناروا پېغله ده ماته وايي
ستا په سينه به لگوم منگولې
خو داسې کلک رانه مروندمه نيسه

زېږېدې زېږېدې، سلگي سلگي شيريني
ما د پيشو پېچو کښې خوب ليدلو
چې شرمخانو راته خولې وازې کړې

ستا د رښتيا خبر و تاب ته لرم
نور درله مخې له درتلي نه شمه
زه به د کوم کوم سوال جواب درکوم

اوچ تار به ستاپه بدن پاتي نه کړي
خومره ويرېږي په خان خورم خودې نه
يو خو شېبې کپته شېبې دي بهر

مينه رينبيا د بدن وينه اوڅکي
لا ستاد کور مخي ته ناست نه و مه
زره مي ستومان خپي مي مېږي مېږي شوي

خه ليشتيکي مخي دي ورک شه زغله
ا د چينار چينار قامت مېرمنه
تا په کشوکيني او نژانده نکري

زهُ تَقْدَس دَمِينِي نَه رَد كَوْم
خوما چي چا باندي باور ڪر ڏے
هغه مي ستر ڪونه رانجه اوڀري دي

بُتَا دَ رَنگُونُو زَمَانَهُ دے پِڪار
زهُ پِه سَتَائِنَه دَ ڪَلِي شَه اُوڪر مه
چي خوشبوياني رانه لار بدلوي

تورو چيو راکني شي پرينجي دي
اوس چي اوڀر ڏهه بانجه رابرندي شي په ما
زما بدن باندي وينته اودروي

خاندی خوایزه خوازه را کوری مدام
دوه قاتلانی دی راچی راپسی
حان له دچاپه توره سرغوش کومه

د سترگو تور دی د غزل مطلع کرم
داسی راپول راپول تقسیم شومه زه
لکه د کافی په منج نیم شومه زه

د آرام سپوری می حلواق تپروی
چیره که اونه د صحره گوره ده
د ژوند په لاسو کبې د مرگ توره ده

اوسا هاغه گور سپور د شال چرتہ دے
چی ستا یہ مخی، زما یہ زرہ مہشتہ وو
اووایہ ستا د زنی خال چرتہ دے

ددی ماحول جادو کینی گہرہ نہ شہی
چی دہوا رفتار کمپنی دلی
رو رو چپی د سمندر تہزی شہی

راشہ یہ ساه ساه کینی ہی ستا میندہ
ستا کہ باور نہ وی زما یہ ژبہ
زما د زرہ درزاد تہ غوب او نیسہ

اوس د سکنی ما بنام تصویر جو پوم
چی ستا حوائی تہ در نزدی غوندی شوا
زہ د لمبی د سر لوکے غوندی شوم

ستاد بنا ستا خامار چیلے دے جور
کئی کہ زهری پہ تن کئی نہ وی
د اباسین پہ خولہ کئی کنگ وی دے

سیلی چی کلی کئی راوالو تله
چرگو وزرو کئی راتول کپہ بی
ژوند د نسلونو د بقا نامہ دہ

خفه په خپله تنه ای نه یمه
خو ساه مې اوځي چې د کور او نه کښې
زه د مرغی څخه یوازې وینم

د اورینتېل بلاک په اوږد لان کښې
زه چې په هرې زاوینې گورمه
د قاتلانو سترگو شیش کښې یمه

د غم چې د سړي مخ وړانوي
د یوې مور ژړا لیدلې ده ما
اوس د مرغانو څخه نه رانیسم

زما 'اواز به دي زرهه ٻٽي اوچوي
ما په شو کيس کښي اځودلے نه شي
خه ويکورېشن پيس خونئمه زه

سم راته بنکاري د پښتون ټپي دي
اول دي ماته رابره کړي او
روستو بيا راشي تا په شا ټپوي

زما د مرگ نه سترگه نه رڼي خو
چي حادثي لاره کښي اووښمه
نو د جهاز نه په چترۍ دانگمه

لکيا وي ٻوله ورڻُ ڪارونڊه ڪوي
خو دَ جُذبو ٻه ٿيه نه پوهينِي
ما دَ رويوتَ سره وادهُ ڪرے دے

زما ڪتاب ٻي جينڪي اولوي
اوواڻِي دا زلي به چرتاه وينو
دهُ خو زمونڙه نه ٻڙي ويستي دي

لورڙه دَ مينِي ٻه مري غلي شوه
ماتھ ٿِي سپوره ڊوڊي ڪنودله
بغلي ٻڃيلھ ٻراڻِي اوخوري

شیرینی مه خه دغوبل فچی له
بچی له منگه ترینه خان اوباسه
چی تماشگیر د تخنچی منجه نه اولی

د ژوند پایه خه ناروا تیزه ده
دا هم زما دوه تصویرونه دی خو
دوارو کبچی هغه مناسبت نشته ده

رانه به ساه دپره په سخته اوچی
وژنه چی مانو دینا است مبرمنی
بیا دکلونو والی مه راکوه

په شرق دي گټه او تاوان اولگي
د کله وږمې چې پکښې اور اخلي
داسې وطن دي په سېلاب لاهوشي

زما سينه کښې ئې خپل سر پټ کړلو
زړه ته مې نوره هم راجخته شوله
وييل ئې مه خه ما پيريان ويروي

دلته دهر چاپه تندي گونجې دي
ژوند ته هډن چې د خندا وړېځي
زه د کاغذ کونډه هم ښه گڼم

ا کہ ہمام دے کہ سعود، اسامہ
کہ فائقہ کہ ثوبیہ کہ سعد
تول می دمینی د اسمان ستوری دی

د لوئے قدرت مالکہ ما او بختیہ
کہ ارادہ می نہ وہ جرم خو دے
د خپلی مور غابین شہید کرے دے ما

رانہ غزوة د بدر ہیرہ نہ دہ
کہ اخیری سا کافی ہم اخلماہ
زہ بہ د خدائے لار کبھی جہاد کومہ

زہ خیرہ پرخ نہ ایم خوشخہ اوکریمہ
ستاپہ لاسونو کنبی چینی اونشی
پہ خیلہ مور ہم گوزارونہ کوی

چہر لوئے کراؤ غواریو والے دسوح
خبر کہ می بنجہ پہ مزاج نہ رسی
زہ خو لا مور ہم پشندلے نہ ایم

زہ دخیل قام دانشوران پشتم
زما پہ سوال بہ غلی پاتی شی ہول
اود سگریتہ نہ بہ لوکی پورنہ کری

۱۹۴

درتہ چي کورم د خالونو پيه داج
د اوښکو زهر چي مري پر سوي
اسمان د ستورو ادبره خونه ده

کم اصلي بنجي نه دي اوساته رب
خدائے شته که مړه ئي کړي خونه سمېږي
د سپي لکي به د چا پلاد نېغه کړي

ما چاله سترگي توري کړي نه دي
پېغلي زما پيه لمن داغ لکوي
رانجه چي پوري کړي نو ژاري خله

پېغلې وييل لارمه ډوبه شومه
زړه په چا سېزي د موټر مالکان
بيا به زه لفتې د چانه نه غوارمه

دا حتی بڼه د غاړې غور شي زما
سنگسار سنگسار مې شي احساس د وجود
زه چې ماشوي لور له پېرې ورکړمه

ماتم ماتم شوه د ساحل سندره
زما جونگره جور سېزي ده چا
ما د درياب په سر ايرې اوليدي

رانه خوبونه تبتولي دي تا
داخه پيريان درباندي ناست دي اخر
په نيمه شه جي ستانه چغي اوچي

حڪه زه ستا په خوله باورنه كوم
كه تاته ياد شي نازيني پيغلي
تا به ميركاتو كيني تهگي كوله

بي حايه ويري مو خواني خاوري كره
سرتنه رسيني نه كارونه د ژوند
پيغلي راحه جي دواړه مينه او كرو

منم خوبزي اوبه دي نه مخ سپوري دي
خو دي پراوته د راتلوننه وړاندي
دېر مې دخپله خانه اور وپسته

تاچې زما تصوير په مخ بنگل کړلو
ويښې مې ټول بدن کښې جوش او هسه
سمندرونه مې د خيال سپوري شو

په شوکيرو باندې ستومانديو اوس
پکاه مو ټوله شپه خبرې اوکړې
خو پټه مو اوساتل د زړه حالونه

ستا په لمنه باندې داغ نشته دے
دا خو سپوږمۍ خپله خو ايني تاسره
يو خو ساعتہ امانت ايښي ده

د گوگرد پرېشر دې سپوا دے بلا
ساده جيني اور ورته مه تنزوه
په جم کا وند کني چرتہ بم او نچوي

زه پي و سي باندې يقين نه لرم
د خپو د لاندې به ئي زمکه خو وي
که د غريب په سر اسمان نشته دے

پنڱلو سيند و نوتہ منگي مه اوري
خوک ساه لرونکي ئي ڊوب کري دي جوڙ
دا جي اوبه بور بور کي جوڙي

جي پرسيدلے مخ زما اوویني
نو په خندا اووئي ژاري خله
راخه جي زه درله ژبي ماته کرم

د بد نصيبو په دي وران کلي کني
مرغان جي جالي جوڙي شيريني
د طوفانونو علامي بنکاره شي

دَهرِ يو کُل دَزرهٔ سندرۀ یمه
دَخیلِ احساسِ به درتاهِ خهٔ وایمه
ستا دَ ساکانو دَ ورمونامه ده

چی مندری تری هنکامی جوری شی
خوک بی گناه پکنی په سر اولگی
لارو کوخو کنبی دزغی مه کوه

تورو شپیلو نه چی لوگی پورته شی
ویمه که ورخ می د واده ده گنی
زما یاران ما په پالنگ خپرویی

جوړ په دې کلي کني سري نشته د
چي د چا خه زړه غواړي هاغه کوي
چرکه يانگ او وائي چرگ ها واچوي

زما سندرې خوندي کړي دي چا
هان نه بلا په فاصله پروت يم
رانه نژدې نه شي ميراته به شي

زه په خپل هان کني راټولېن مانه
نن دې جوړ خوب د پېغلنوب اولیده
ستا په بدن کني سا جامې تنگې شوې

د حاسدانو په زړه او بلوه
گورويده، هرڅه چې وي، غم مه کوه
او خاندۀ کلکه راتر غاړه وځه

دا د قيامت ورځه چې هم نه ده نو
چا جوړې زمکې ته خبرې کړې دي
گنې تو مياندي خپلې چې ولي خوري

ستا د پېننې بو شرنګ چې واورمه نو
په نيمه شپه دکټه نه پاسمه زه
او د چيني غاړې له خان رسوم

دې کښې زه یو منطق لهم نه مننه
اومنه دابه زما وهم وي خو
زه هندواني سره شوملي نه حکمه

د سامري نسل اوسپني دلي
که ئې په خپلو سترگو هم اوويني
د شخني اواز پسي به غوږ نه اوږي

دنګې خواني دې د اسمان شوکه کرم
چې ابوالهول ته مخامخ شومه زه
نو ستا عظمت راته راوړاندې شولو

حُسن په پانو کښې رانگارمه نه
ستا تصويرونه په کلدان کښې بڼه
خه لېونۍ زه په اليم خه کوم

دا خوب به نه وينې چې بنکېل به شمه
له خانگې خانگې چې مې الوخوي
يوه مرغۍ يم پوره سپل به شمه

زنخېر موکے، موکې زنخېر اوخوره
تعبير مې خوب، خوب مې تعبیر اوخوره
نن دې ویتو رانه تصوير اوخوره

راخه که سخی گنی په مخه دی بنه
دومره می زور په زړه کښې پاتی نه ده
پچی اوس په زه تاته جوړی نیسمه

په خط کښې لیکي جوړی هره دی کرم
بلا زورکے یم د مینې تې
راشاه زما دواړه وځکی اووتل

ته په خوراک کښې ولې خیال نه کوی
لاخو د شپږ میاشتی هم نه دی شوی
ساده واده جوړه په تاتکه شوه

ستا په جولي کښې په خواږه دراولم
دا ستا خوښي که د صحرا تنده شي
نوزه به اونه د کجوري شمه

خه که يو خک کړو د ژوندون حادو
زمونږه زمکې، اسمانونه بيل دي
تاسو خبرات غواړي مونږ مينې ويشو

راسره دومره مينه هم مه کوه
شوک چې له کوره په سفر اوچي نو
بيا په مړه کڼه خوراک نه کوي

شیرینی دهر زریه واپس راشمه
داسی بنو کنبی او بنکی ماه خلوه
د آسمان ستوری درنه غلا اونگری

مینہ تر منگه فاصلی ورکوی
چی د پسر لو په جم کنبی ساه واخلمه
ستا دیدن ویدی می خان سره وری

کتابه په هر حال کنبی لم ستا برخه ده
تول عظمتونه د آسمان لاندی کری
چی ستا رابرنه بانیه وسله غوروی

مینه دَرُوند هره تیاره تمبوی
ستا دَ نظر مسکی مسکی پلوشی
ماتہ پہ لار کنبی اور کی پر قوی

دلته دَوینو سلاب وپی راشی
ددی وطن ویدمه ویدمه خاوره خو
مدام کلونہ دچامبیل تہوکوی

تہ دَ کلاب دَ کل بناست ستایہ خو
ستا اشگی جی پرخہ پرخہ شی نو
داریہ سپری درتہ پخو پر پوئی

ستا اواره زلفي ڀڄي ٽڪ ورڪري نو
ڍڪ شي له زهرو نه وجود دکھوا
بياڇي ڇوڪ ساه اخلي نوسا ٿري اوڻي

ڊپر سر ڀسنده ڄنگيالي خلق دي
اوس که له تندي مرمه مردي شمه
خوزه ددي کلي اوبه نه ڇڪمه

زه بي گناه چا سره چير نه کوم
تاکه لکي بيرة کري نه وه
نو داگريوان به دي شلڊ له نه وه

ستا دَ بدن خوله دي اوبهپني
خه که اسمان درباندي اور وروي
خو - نخ پوڊر به رانه پوري نگرې

راپورته کبزه چي انگن ته اوځو
راخه باران د پشکال ورپني
که موگرمکي د بدن ماتي شي

ته خفه کبزه ماه شيريني زما
که دا ژوري په ما خولي نکوي
د بدن وينه به صفا شي زما

دَ دَومرہ پُ بَغلُو دَ زَپُہ سَریمہ زُہ
کہ دَ یوِی نامہ مِ ہِم واخستہ
ستا دَ تصویر نہ بہ لبِی پورۂ شِی

چاسرہ وخت کوم دے چِ موبز اووینی
تولہ دنیا دُخان پہ غم اختہ دہ
راخہ بلبلی راتر غارۂ ووخہ

دَ اسمان ستوری راتہ غوبز کبنی وائی
پہ خیلو سترگو کبنی مِ خال دے حکہ
زما پہ سپینہ لمن داغ لگوی

ما دومره بنکلی جینی نه وه لیدی
زه هم انسانیم اخر زره لومه
خطای نه وه که خطاشومه زه

د محبت بلا چلونه راخی
خو د پستون کور کښې پدایمه زه
د پخلو ژوند بربادوله نه شم

مینه مو نه پریندی د شپې تیاره کښې
که د اوبو په لاسه کښېم ناستیو خو
راپسې ستوری او سپوږمې رازغلي

تا که ستنی کړې پلوشې د نظر
زړه به زرغون نه کړې د ژوند فصلو
بیا به په دې لاله باران اونه شي

ارمان په غېږ کښې د ارمان ورک شولو
مانه د لاس کښو کښې حان ورک شولو
د زړه درز پېسي مې لار چرته شم

زما لباس په ما کښې تنگ خو نه دے
ژوند د نولي او د مار جنګ خو نه دے
کېر به تر خو په دې فریب کښې مې

دَ کیتھیں سندرې اور پدلي دي ما
ما دَ غالب شاعري هم لوستي ده
ستا دَ يوي خندا جواب نه لري

دَ ژوند صحرا کښي دَ بنا ستميرمني
تا چي په کومه لار دمه کړي ده
تر پنه رواني دي چيني دَ مينې

دَ ايښي په مخ سرخي چرته دي
چي دا شفق شفق کلونه سپري
دا پري هم ستا دَ انگو سپوري دي

ساده جينی ده وائی مه ویرینه
ستانه خوزه زیاته زره وره یسه
پوهیږي نه چی دا می خه اوویل

د پښتوب مستی دی دوه نه کړی
دا خو بښی چا سره کپ نه اولی
د سمندر اوبوته ټوپ مه وهه

ماتی پسی چی جیب کنی نه لری نو
خان داسی مخکنی مخکنی هم مه کوه
کئی نو لوټ به درله مات کرمه زه

ما پکڻي عڪس دَ لپوتوب اوليده
سوچ کڻي مي ورکه شوه دَرُوندائينه
زه جي بيدار شمه، ما خوب اوليده

حُسن په هر ماحول کڻي خيال ساڻي خپل
جي فرينتو تري لاس نيوع ڪرے دے
اَ کُل مالہ دَھسپتال نرسہ دہ

سپوڊ مي که تاخيله هاله ماته ڪره
اسمان ته وايه لاري ڊوب جي ڪرڻي
ستوري دَسيند تل کڻي هم سترگي وهي

خه ازمېنتونه ې د ژوند رانيسي
گني نوزرې نه ې لمبي پورته شي
مور چې د ې نه خپل ماشوم پرېکوي

ستا د نظر مستي لاهونه کړي، ما
زره کني ې مينه غورځگونه کوي
او سمندر سره روان يمه زه

غاوره پېغله خپل غرور ډوبه کړه
چې لېوني سپي خوله درواچوله
اوس ې په کېده کني کوټري شوي دي

بېرته د کور دروازه مه ساته اوس
نوي فتنې ترې رابرخېره نه شي
بيا چا په زمکه کښې غم او کرل

راگوره مه دا به احسان وي په ما
ادا کوي به ټوک ددې کفاره
ستا په کتو زما روژه ماته شوه

بيا به زه تا سره په سپل نه اوځم
تا د وړې کمبل کښې او نغښته ځان
واوره په ما تمامه شپه ورېده

دانه چي زه ورته کته نشم ، خو
مياندي که خيال دخيل ناموس ساتي نو
بيا دي زامنو له واده نه کوي

زه درومان يوه سندره مه
زما د ژوند په هره لار الوچي
خرخکي ، زانبي ، لولکي ، بيلي

ستا د انصاف شمله راپتيره مه شه
خو اوس په دي کني به شوک شه او وائي
لوانو مات کرل د هوسو بچوري

مونڙي حقونہ پھ سر سترگو منو
خو بنجي نہ سپارو طوقان تہ دڙوند
ڇوڪر دھوسا پھ اوڙو بارنہ اوڙي

ماڇي پري ٻول عمر خيل خان خورلو
لڪر بيهه ڪري ڇي ما اوڙيني
ڪرسي ڪنڀي تاو شي رانه ڇي واروي

هڻي به دي لاس ڪنڀي برکت رانشي
د پلار پھ ڇي لڪڙ لے ڇي تہ
ياد ڇي ساڻه ڇوڪر به دي ڇي نہ ڪوي

سر ۾ي قلم نه ڪري منصف ڏ وطن
ڏ ڪلو لخته ۾ي راڳاره وٽه
اوس ۾ي پيه ساه ساه ڪنبي وڻي دي دڪل

ته ڏها ته ۾ي غوب ڪنبي اوڏه وڻي ۾ي
۾ي پيه لستو ۾ي ڪنبي ماران ساڻي نو
۾ي مان به ستا پيه خود ڪنبي اوبنگ ۾ي

چا ۾ي ڏ زرهه درزاه ليدلي نه ده
ا سازاڳي ڪر انگو ما يادوي
بڏي ۾ي پيه تاج ڪنبي دهاوس وڙي

اومنه دا چیره سپیره لویه ده
بیا به هم تاته دژوند لاری نیسی
خیلو چو سره شطرنج مه کوه

دومره په مینه مینه مه راکوره
هسی نه ورانه ترینه سازه نه شی
بېخی زما توره کبې زنگ نشته ده

د بدمعاشانو بنار د غن مه کوه
که کمزوری بنایم نومر به می کړی
توپی می حکه په چمبا ریخی ده

دشاعر چاپ کتابونہ

- ۱) دَر تہا سہورے ، پنتو شاعری ، ۱۹۹۱ء
- ۲) ہم اینوں کے قیدی ، اردو شاعری ، ۱۹۹۳ء
- ۳) سترگو کبھی خوب دکو در پاتے نہ شو ، پنتو شاعری ، ۱۹۹۶ء
- ۴) رومیے ایوارڈ یافتہ چاچا کریم بخش ایوارڈ ، ۱۹۹۶ء
- ۵) راتہ غور و نو کبھی بنگری شرنکوی ، دپنتو ہائیکو مجموعہ ، ۱۹۹۸ء
- ۶) گرفت ، اردو شاعری ، ۱۹۹۹ء
- ۷) کافی دیکل پہ لاس کبھی خون نہ کوی ، دپنتو ہائیکو مجموعہ ، ۲۰۰۰ء
- ۸) او ازونہ او دایری ، پنتو تنقید ، ۲۰۰۱ء
- ۹) پہ ساحل د نظر ، پنتو شاعری ، ۲۰۰۲ء
- ۱۰) ستاد خوانی تصویر پہ خوب اود کا دے ، دپنتو ہائیکو مجموعہ ، ۲۰۰۳ء

چاپ تہ تیار

- ۱) رضا ہمدانی احوال و آثار ، اردو تحقیق (پی۔ ایچ۔ ڈی مقالہ)
 - ۲) نیا اور پرانا غالب ، اردو تنقید
 - ۳) ہائیکو او پنتنہ ہائیکو ، تنقید و تحقیق
-

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**